

1 KORINTA NE

Paulom dis tcgāyas tc'āà di sa

Korinta ne koe

Téé-cookg'ai sa

Paulo ba kò ncēes tcgāya sa góá, c'ẽe zi qóm zia kò kerekos Korinta dis koe hāna khama. Gaa x'aè ëe kam kò Korinta ba kaia hāam x'áé-dxoom Gerika ne di me e. X'ámágu sa hēé naka x'ámá sa hēéthēéa kò Korinta koe hāna. Gaam nqōó ba kò cg'uria ba hēé naka tāáka zi dtcòm zi hēéthēé ka q'ãasea hāa. Paulo ba ko kái zi gúù zi ka góá, ncēe ko xùri zi: q'aa-q'aasean ka hēé (1-4), naka kerekos koe ko kúrúé cg'áràn ka hēé (5-6), naka xóé cgoakuan di tēean ka hēé naka séèkuan ka hēé (7) naka kerekos ko ma tséés ka hēé (8-11) naka Tcom-tcomsam Tc'ẽem di aban ka hēé (12-14) naka x'oos koe tēean (15) ka hēéthēé e.

13 dim tcee ba ko ncàmkus ka kg'ui a ko máá, kaisase cgáés abas Nqarim dis ga si i, Gam di ne khóè nem máàna hāa sa, témé. Ncēem tcee ba gaas tcgāyas koe kaisase q'ãaèa hāam ga me e.

Qaa-qaasa kg'ui a ne:

- q'āan di tc'ẽea ne
- kgoarasea ne
- tcom-tcomsa
- Tcom-tcomsam Tc'ẽem di zi aba zi

Tcgāyas q'oo koe hāna zi:

- Q'aa-q'aasea ne kerekos koe (1-4)
- Séèkuan di x'áè-kg'aman hēé naka x'áé-q'oos di kg'õè-kg'áman hēéthēé e (5-7)

- Dtcòm̄-kg'ao ne hēé naka dtcòm̄-kg'ao tama ne hēéthēé e (8-10)
- Kerekes di kg'ōean hēé naka Nqari ba qámsea máán hēéthēé e (11-14)
- X'ooan koe tēe sa (15)
- Dtcòm̄-kg'ao ne Jutea di ne di zi aba zi (16)

Q'aa-q'aasea ne kerekes koe (1-4)

Tsgámkaguku zi

¹ Paulo ra a, tciièa ra Jeso Krestem dim x'áè úú-kg'ao* bar gha ii ka Nqarim ma tc'ëea khama, a ra a gatá ka qõesem Sosetenesem cgoa hāa.

² Tsam ko ncëes tcgäya sa Korinta koe hànas kerekes Nqarim di sa góá máá. Jeso Krestem domka tu Nqarim di tu khóè tu kúrúèa, a tu a Nqarim ka tciièa Gam khama tu gha ma tcom-tcomsa ii ka. Gatu hēé naka wèé ne khóè ne wèé qgäì za hànà ne hēéthēé tsam ko góá máá, ncëe X'aigam Jeso Krestem dim cg'öè ba ko tcii ne - gane hēé naka gatá hēéthēé dim X'aiga ba, a tsam a ko máá:

³ Nqarim gatá ka Xõò ba hēé naka X'aigam Jeso Kreste ba hēéthēé tsara koe guua hāa cgómkuhan hēé naka tòókuan hēéthēé méé i gatu cgoa hāa, témé.

Qäè-tcaoa-mááku sa

⁴ Wèé x'áè kar ko tirim Nqari ba gatu ka qäè-tcaoa máá, cgómkuhan ëem Jeso Krestem koe máà tua hāa domka. ⁵ Gam koe tu wèé zi gúù zi koe qguùkaguèa khama - wèé kg'uiyan koe hēé naka wèé q'āan di tc'ëean koe hēéthēé e - ⁶ tchõàs

* **1:1:** x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

Krestem di sa ncēeska gatu koe nxàea tseeguk-aguèa khamá. ⁷ Gaa domka tu cùís abas Nqarim koe guuas ga sa tcào tama; ëe tu hää a ko gatá dim X'aigam Jeso Kreste ba qää ka, hääm gha x'áise ka. ⁸ Kúrú tu um gha tu chöö-q'oos koe ga igaba qari, a gha nxäasega táá chìbi-chibiè gatá dim X'aigam Jeso Krestem dim cám ka. ⁹ Nqari ba tcom-tcomsa Me e, ncēe tcii tua ba, hää tu gha Cóásem Jeso Krestem gatá dim X'aigam cgoa xg'ae a cùís gúù sa kúrú ka.

Q'aa-q'aasea ne kerekés koe

¹⁰ Tíi qöe ga tuè, gatá dim X'aigam Jeso Krestem di cg'öean cgoar ko dtcàrà tu u, a ko máá: gatu wéé tu méé tu dtcòmku naka i nxäasega xg'ae kua tu koe q'aa-q'aasean kaà, naka tu gha qäèse xg'ae naka cútia ma tc'ee, naka cútia ma tc'ee-tc'ëese. ¹¹ Tíi qöe ga tuè, c'ee ne Keloas x'áé-q'oo di nea q'aa-q'aa tea, xg'ae kua tu koe i mëékuhan hànà hää sa. ¹² Méér ko sa ncēe si i: Gatu ka c'ee ne ko máá: "Tíi ra Paulom di ra a," témé, ne ko c'ee ne máá: "Tíi ra Apolosem di ra a," témé, ne ko c'ee ne máá: "Tíi ra Peterem[†] di ra a," témé, ne qanega c'ee ne máá: "Tíi ra Krestem di ra a," témé. ¹³ Kreste ba q'aa-q'aaèa ii? Paulo baa kò ii ncēe gatu domka kò xgàuèa ba? Kana tua Paulom cg'öè koe tcguù-tcguuèa ii?

¹⁴ Nqari bar ko qäè-tcaoa máá, gatu ka cùím ga bar tcguù-tcguu ta ga hää khama, Kerisepoa tsara Gaio tsara oose. ¹⁵ Nxäasega i gha cùí khóè ga táá hää, tíi cg'öè koe tu tcguù-tcguuèa ta gha méé e ka. ¹⁶ Ra gataga Stefanasem dis x'áé-q'oos di ne tcguù-tcguua, a gaas x'áé-q'oos ka oose ra c'ee khóè ga tc'ee-tc'ëese tama, tcguù-tcguua ra hää a. ¹⁷ Kreste

† 1:12: Peterem - Gerika sa ko máá: "Kefasem di" témé.

ba hààr gha tcguù-tcguu ka tsééa óá te ta ga hää, igabam qäè tchõà ner gha hèà xgaa-xgaa ka tsééa óá tea, khóèm di tc'ëegan di kg'uiyan ka tamase, táás gha nxääsega Krestem dis xgàu sa káà hùise bóòè ka.

Kreste ba Nqarim di qarian hèé naka q'ãan di tc'ëean hèéthëé Me e

¹⁸ Gane ëe aagusea hää ne koe i xgàus di tchõàn cg'ãa-cg'ana a khama, igaba i gatá ncëem ko kgoaraè ta koe Nqarim di qari i. ¹⁹ Ncëeta i ma góásea: “Eë tc'ëega ne di tc'ëea ner gha cg'õo, a gha ëe q'ana ne di q'ãan xgui,” ta i mééèa khama.

²⁰ Tc'ëegam khóè ba ndaà? Góá-kg'ao ba ndaà? Kg'ui q'ãa-kg'aom ncëem nqõóm di ba ndaà? A Nqari ba gáé q'ãan di tc'ëean ncëem nqõóm di cg'ãa-cg'anasekagu tama? ²¹ Nqari ba kò Gam di q'ãan di tc'ëean ka khóè ne kúrú, ne gane di tc'ëegan ka táá bôða q'ãa Me. Me kò Nqari ba qäè-tcaokaguè, cg'ãa-cg'ana xgaa-xgaan ncëe xae ko tséékagu koe guu a ëe ko dtcòm ne kgoaran ka. ²² Juta nea ko *are-aresa* zi x'áí zi *ne gha x'áíè sa* qaa, ne ko Gerika ne tc'ëean ne *gha máàè sa* qaa khama. ²³ Igabaga ta ko gatá Krestem ncëe xgàuèa hääam ka xgaa-xgaa. I ko ncëe tchõàn Juta ne tomagu tcgái, a tää zi qhàò zi di ne koe cg'ãa-cg'ana di i, ²⁴ igaba ëe *Nqarim ka* tciìèa hää ne, Juta ne hèé naka Gerika ne hèéthëé koem Kreste ba Nqarim dim qari Me e, a ba a gataga Nqarim dim tc'ëem q'ãan di Me e. ²⁵ Eë ko cg'ãa-cg'anase bôòès Nqarim di sa cgáé si i, khóèan dis ëe ko cgáése bôòès ka, i Nqarim di kg'amkan khóèan di qarian tàà hää.

²⁶ Tíí qõe ga tuè, tc'ëe-tc'ëese tu nta tu kò ii sa ñem kò Nqari ba tcii tu u ka. Nqõóm di ne cgoa tu kò ko nxárá xg'aeè ne tu kò kái-kg'aise tc'ëega tama, a cgáé tama, a kò x'aian q'oo koe ábàè tama. ²⁷ Igabagam Nqari ba cg'ää-cg'ana zi gúù zi nqõómkg'ai di zi nxárá tcg'òóa hää, nxääsegam gha ëe tc'ëega ne sau-cgaekagu ka. A ba a kg'amka zi gúù zi nqõómkg'ai di zi nxárá tcg'òóa, nxääsegam gha ëe qari ne sau-cgaekagu ka. ²⁸ Nqari ba nxárá tcg'òóa nqääaka hànás téé-q'oos di zi gúù zi nqõómkg'ai di zi, ncẽe ntcoeèa hää zi hëé naka cgáé tama zi hëéthëé e, nxääsegam gha ëe cgáé ii zi kaàkagu ka, ²⁹ nxääsega i gha táá cúí khóè ga Nqarim cookg'ai koe dqomse ka. ³⁰ Nqari ba xg'ae-xg'ae tua Jeso Krestem koe khama, a Kreste ba kúrúa, Me hèà gatá koe q'ãan dim tc'ëe ba ii, ta ko Gam domka tchàno ta iise bòòè, a ko Gam ka q'ano-q'ano tcáóè, a ta a Gam ka x'ámá tcg'òóèa. ³¹ Gaa domkaga i ncẽeta ma góásea hää a ko máá: “Eë c'ëem khóè ba dqomì kg'oana ba méém X'aiga ba dqomì,” téméè.

2

Jeso Krestem xgàuèa hää di tchõà ne

¹ Tíí qõe ga tuè, ëer kò hèà cgae tu u, kar kò táá t'õè-t'õeèa kg'uiān cgoa hèà cgae tu u, kana tc'ëegan cgoa, ncẽer kò ko hèà chómsea zi gúù zi Nqarim di zi ka bìrí tu u ka. ² Bìríséar kò hää, Jeso Krestem ncẽe xgàuèa hääm ka cúír gha tc'ëe-tc'ëese a bìrí tu u sa khama. ³ A ra a kò kg'amkan hëé, q'áðan hëé naka kaisa cgùruan hëéthëé cgoa hèà cgae tu u. ⁴ Tiri kg'uiān hëé naka xgaa-xgaan hëéthëéa kò

khóè ne di kg'uiān tc'ēegan di tama a, ncēe khóè ne ko kúrú ne thamkase tc'ēea kābi i, igaba i kò Tcom-tcomsam Tc'ēem di qarian x'áí, ⁵ nxāasega i gha gatu di dtcòmān táá khóèan di tc'ēegan koe hāa, igaba Nqarim di qarian koe hāa ka.

Q'āa di tc'ēean Nqarim di i

⁶ Gatà i ii, igaba xae ko ëe dtcòmān koe q'amā hāa ne koe tc'ēean di kg'uiān kg'ui, ncēe tc'ēea ne ncēem nqōóm di tama, kana tc'āà-cookg'ai xu ncēem nqōóm di xu di tama a, ncēe ko hāà kaàkaguè xu. ⁷ Igaba xae ko Nqarim di tc'ēean ncēe c'úùsea, a chómsea hāa ka kg'ui. Nqōóm qanega kúrúè tamas cookg'ai koem kò Nqari ba bóbà tcg'òóa, ncēes tc'ēe sam gha máà ta a sa, Gam di x'áàn koe ta gha nxāasega hāa ka. ⁸ Táá i kò cúí tc'āà-cookg'aian ncēem nqōóm di ga ncēes gúù sa kómá q'āa. Kómá i kò q'ana hāa, ne i ga kò x'áàn dim X'aiga ba táá xgàua khamaga. ⁹ Igaba ncēe i ma góásea, a ko máá:

“Cúím tcgáiṁ ga ba bóbà zi ta ga hāa,
me cúím tceem ga ba kómá zi ta ga hāa,
zi cúís tcáós koe ga tcâà ta ga hāa,

gazi gúù zi ëem Nqari ba
ëe ncàm Mea hāa ne
kg'ónòa máána hāa zi,”

téméè khamaga ma. ¹⁰ Igabam ko Nqari ba Tcom-tcomsam Tc'ēem koe guu a ncēe zi gúù zi nxàea tcg'òóa máá ta a.

Tcom-tcomsam Tc'ēe ba ko wéé zi gúù zi qaara tcg'òó khamaga, ëe chómsea zi gúù zi Nqarim di zi hēéthëé e. ¹¹ Ndakam khóè ba c'ēem khóèm tc'ēe q'oo koe hāa sa q'anaa? Gaam khóèm dim tc'ēem cúí ba q'ana. Gatà iim dàòm kam cúím khóèm ga

ba Nqarim tc'ëea hää sa c'úùa, Nqarim dim Tc'ëem oose. ¹² Nqõóm di tc'ëe-kg'áman ta máàè ta ga hää, igabaga ta Nqarim koe guuam Tc'ëe ba máàèa, nxäasega ta gha Nqarim máà taà zi gúù zi bóòa q'ää ka. ¹³ Ta ko nxää zi ka kg'ui, khóèan di tc'ëegan ka ta xgaa-xgaaëa kg'uian cgoa tamase, igaba Tcom-tcomsam Tc'ëem ka ta xgaa-xgaaëa kg'uian cgoa, a ta a ko Tcom-tcomsam Tc'ëem di tseeguan kg'uiia tchàno-tchano, ëe Tcom-tcomsam Tc'ëe ba úúa ne koe. ¹⁴ Khóèm ëe Tcom-tcomsam Tc'ëe ba úú tama ba Nqarim dim Tc'ëem di zi gúù zi cgoa xg'ae tama, gaam koe zi cg'ää-cg'ana di zi i khama. Me gataga kgoana naka bóòa q'ää zi tama, Tcom-tcomsam Tc'ëem ka cúí zi ko bóòa tcg'òóè khama. ¹⁵ Khóèm ncëe Tcom-tcomsam Tc'ëe ba úúa ba ko wèé zi gúù zi qäèse bóòa tcg'òó, igabagam gabá khóè ne c'ëe ne ka bóòè naka nxäee tama.

¹⁶ “Dií ba nxäakamaga X'aigam *Nqarim* di tc'ëean q'ana hää,

a ga tchàno-tchano Me?”

Igabaga ta gatá Krestem di tc'ëean úúa.

3

Jeso Krestem ka, sixae ka tamase

¹ Tíí qõe ga tuè, táá ra kò Tcom-tcomsam Tc'ëe ba úúa ne khóè ne khama ma kg'ui cgoa tu u, igaba ra kò nqõóm di ne khóè ne khama ma kg'ui cgoa tu u - Krestem koe cg'áré ne cóá ne khama ma. ² Bïian ra kò kg'áàkagu tu u, a ra a kò táá qari tc'õoan máà tu u, tc'ãò o tama tu kò hää khama, ncëe tu qanega ma tc'ãò o tama khamaga ma. ³ Ncëes noosega tu qanega nqõóm di tu u, qanega i tauan hëé naka mëékuu hëéthëé xg'aekua tu koe hää khama, ka

tua nqõóm di tu tama tua? Nqõóm di ne khóè ne ko hëé khama tu gáé hëé tama? ⁴ Ncëè c'ëem khóèm kòo máá: “Paulo bar ko xùri,” témé, me c'ëe ba máá: “Apolose bar ko xùri,” témé, ne tua nqõóm di ne khóè ne ko hëé khama hëé tama?

⁵ Kháé ba nxãaska Apolose ba dìí baà? Me Paulo ba dìí baà? Ncëe kg'ama tsam hùi-kg'ao tsam m ka, sitsam koe tu ko guu a dtcòm tsam, ncëem ma X'aiga ba ma wèéa tsam ga ma tséan máàna hää khamaga ma. ⁶ Tíí ra kò xhárà, me kò Apolose xháràn kg'áàkagu, igabam kò Nqari ba kaikagu u. ⁷ Gaa domkagam ëe ko xhárà ba, kana ko xháràn kg'áàkagu ba gúù cgáé tama, igabam Nqarim cúí ba cgáé Me e, ncëe ko gúù zi kaikagu ba. ⁸ Khóèm ëe ko xhárà ba hëé naka ëe ko xháràn kg'áàkagu ba hëéthëé tsara cúís tséé sa úúa, a tsara a gha wèéa tsara ga surutaè, ëe tsara ma gatsara dis tséé sa ma kúrúa hää khamaga ma. ⁹ Nqarim cgoa ko tsééa xg'ae tsam khóè tsam m khama, gatua Nqarim di tu xhárà tu u, a Nqarim di tu nquu tu u.

¹⁰ Nqarim máà tea cgómkuan kar kò tc'ëegam tshào-kg'aom khama ma tshoa-tshoa sa tshào, me ko c'ëem khóè ba tc'amkg'aia sa koe tshào. Igaba méém wèém khóè ba q'õése hää, ntam ko ma tc'amkg'aia sa koe tshào sa. ¹¹ Cúím khóèm ga ba kákà me e khama, tshoa-tshoa sa ga tshào ba, ncëe nxãakamaga tshàoëas téé-q'oo koe, ncëe Jeso Kreste ba ii sa. ¹² Dùútsa gúùs wèés ëe khóèm ga ko tshoa-tshoas tc'amkg'ai koe tshào cgoa sa: a gauta di saa, a selefera di saa, a t'õè nxõán di saa, a hìi di saa, a dcää di saa, kana tc'áà dì saa ga igaba, ¹³ wèém khóèm dis tséé sa gha hàà qãëse bòòse, *Jesom ko hàà kabisem* cám ba gha x'áí si khama, si gha c'ee

sa wèém khóèm dis tséé sa tcg'òó, a gha kúrúa bòò *dùútsa tséé si i sa.* ¹⁴ Ncëè c'ëem khóèm tshoa-tshoas tc'amkg'ai koe kúrúas tséés kò ko c'ees koe guu a kg'òèase tcg'oa nem gha surutaè. ¹⁵ Ncëè c'ëem khóèm di tsééan kò dàòa cg'òoè nem gha kaisas xháés koe tcää, igabam gha gabá kgoaraè, c'ee ba gãá a nqáéa hãam khóèm khama ma.

¹⁶ C'úúa tu gáé hãä Nqarim di tu còrè-nquu tu u sa, me Nqarim dim Tc'ëe ba gatu koe x'âèa sa? ¹⁷ Ncëè c'ëem khóèm kò Nqarim dim còrè-nquu ba cg'òo nem gha Nqari ba cg'òo me, Nqarim dim còrè-nquu ba tcom-tcomsa me e khama, tu gatu gaam còrè-nquum ga me e.

¹⁸ Táá méém cúím khóèm ga ba qàe-qaese guu. Ncëè c'ëem khóèm kò gatu xg'aeaku koe tc'ëea máá, nqõómkg'ai koem tc'ëega me e ta tc'ëea ne méém “káà tc'ëe” ba ii naka baa gha nxãasega tc'ëega ba ii. ¹⁹ Ncëem nqõóm di tc'ëega nea Nqarim tcgái q'oo koe káà hùi i khama. Góásea i hãä a ko máá: “*Nqari ba* ko ëe tc'ëega ne gane di kàan koe qgató,” témeè khamma. ²⁰ I ko gaia máá: “X'aigam *Nqari* ba tc'ëega ne di tc'ëe-kg'áman q'ana hãä, káà hùi i sa,” témeè. ²¹ Gaa domkaga méé i cúí khóè ga táá c'ëe khóèan koe bòòse guu. Wèé zi gúù zia gatu di zi i ke, ²² Paulor ga ii igaba, kana Apolosem ga ii igaba, kana Peterem* ga ii igaba, kana nqõóm ga ii igaba, kana kg'òès ga ii igaba, kana x'oos ga ii igaba, kana ncëeskaga ko kúrúse zi gúù zi ga ii igaba, kana hâàko x'aè ka ko hâà kúrúse zi gúù zi ga ii igaba; wèé zi ëe zia gatu di zi i. ²³ Tu gatu Krestem di tu u, Me Kreste ba Nqarim di Me e.

* **3:22:** Petere - Gerika sa ko “Kefase” téme.

4

Krestem di xae tséé-kg'ao xae e, ke xùri xae e

¹ Khóèan méé i Krestem di xae tséé-kg'ao xae khama ma qgóó xae e, ncēe chómsea zi gúù zi Nqarim di zi ko q'õé a ko xgaa-xgaa xae. ² Tséé-kg'aom koe ko kái-kg'aise qaases gúù sa tcommè méém si i. ³ Igaba tíí ka kaisase cg'árés gúù si i, gatu ka xgàraè sa, kana khóèan dis qhàis ka igabaga, tíí igabar tíí ka xgàrase tama khama. ⁴ Cg'âès gúùs kúrúar hää sar tc'ëe-tc'ëese tama, igabas nxää sa kúrú te nakar tchàno tama. X'aigam cúí Me e ncēe ko xgàra te ba. ⁵ Gaa domka méé tu táá xgàra guu nxárá tòóèam x'aèm cookg'ai koe, X'aigam hàà tamas cookg'ai koe. Ncēe gha hàà ntcùúan q'oo koe chómsea zi gúù zi x'áàn koe óá ba, a ba a gha tcáós q'oo koe hànä zi x'áí. Me gha nxääaska wèém khóè ba Nqarim koe guua dqomkuan hòò.

⁶ Tíí qõe ga tuè, gatu domka tsam Apolosea tsam ncēe zi gúù zi tséékagua, kg'uim ko méé sa tu gha nxääsega sitsam koe xgaa-xgaase ka, ncēem ko máá: "Táá góásea tẽe sa tsáá guu," témé ka. Nxääaska tu cuiskaga c'ëem khóè ba tcom naka c'ëe ba ntcoea hää tite. ⁷ C'ëe ne ka cgáése kúrú tua ba dií baa? Dùú sa tu úúa, máàè tama tu kò hää sa? Ncēè máàè sia tu kò hää, ne tu ko dùús domka máàkus tama si i khama noose dqomsea máá?

⁸ Nxääkamaga tu wèés gúùs tc'ëe tu ko sa úúa hää na! A tu a nxääkamaga qguùa! X'aiga tu u, sixae x'aiga tamase ga! X'aiga tu u ga kò ii, xae ga kò nxääsega gatu cgoa xg'ae a x'aiga ii! ⁹ Tíí ko bóò kam Nqari ba sixae x'áè úú-kg'ao xae khaokakas téé-q'oo sa máàna hää, x'oo sa tòóa máàèa xu khóè

xu khama ma, wèém nqõó ba tcgái tòó xaea hää khama, moengelean ga hëé naka i khóèan ga hëéthëé e. ¹⁰ Krestem domka xae káà tc'ëe xae e, tu gatu Krestem koe tc'ëega tu u! Kg'amka xae e, tu gatu qari tu u! Tcommèa tua, xae sixae tcommè tama! ¹¹ Ncées noosega xae ko xàbà a ko cárí, a ncobèan hñanaa, a ko xgáèè, a x'ãè-q'ooan úú tama. ¹² Qórmse xae ko tshàua xae cgoa tséé. Khóèan kò ko sixae ka cg'ãè gúùan nxàe ne xae ko ts'ee-ts'eekg'ai i. Eë xae ko xgàraè ne xae ko qari-qari-tcaoa máá a. ¹³ Ncëè ntcoèè xae kò ne xae ko qãèse xøa. Ncëem nqõóm di cg'urian xae kúrúèa, a ncées noosega ko wééa ne kaga tcg'óbéan khama ma bòòè.

¹⁴ Ncées gúù sar sau-cgaekagu tu ur gha ka góá tama, igaba tchàno-tchano tu ur gha ka a, tiri tu cóá tu ncàm-ncamsa tu iise. ¹⁵ Eëta tu ga ma 10,000 khóèan Krestem koe ko kòre tu u úúa hää igaba tu kái xu xõò xu úú tama, qãè tchöàn koer kò guu a Jeso Krestem koe ábà tu u khama. ¹⁶ Gaa domka ra ko dtcàrà tu u, sere te tu gha sa. ¹⁷ Ncées gúùs domkar tirim cóám Timoteo ba, ncëe X'aigam koe ncàm-ncamsa a tcom-tcomsa ba, gatu koe tsééa úúa. Tiri kg'õè-kg'áman Jeso Krestem di koe gha tc'ëe-tc'ëe tu u ba, ncëer ko ma wèés kerekess koe ma wéé za xgaa-xgaa a khamaga ma.

¹⁸ Gatu ka c'ëe ne tc'ëea máá, hèà ra tite, ta tc'ëea, khama ne ko bòò-boose. ¹⁹ Igabagar gha qháése hèà cgae tu u, X'aigam *Nqarim* kò tc'ëe ne, ëe ko bòò-boose ne di kg'uián hèà qaa ka tamase, igaba hèà gane di qarian qaa ka. ²⁰ Nqarim di x'aia nea kg'ui di tama a, a qari di i khama. ²¹ Dùú sa tu ko tc'ëe? Tsám cgoa ra gha hèà cgae tu u, kana ncàmkuan hëé naka kgàeam tc'ëem cgoa hëéthëéa?

Séèkuan di x'áè-kg'ama ne naka x'áé-q'oos di kg'õè-kg'áma ne (5-7)

5

Cg'árà ne kerekés di ne koe

¹ Galu xg'aeku koe i cg'áràn hää sa tseegukaga nxàeèa hää, cg'áràn ncẽe dtcòm-kg'ao tama ne koe kúrúse tama a, ncẽe khóèm ko gam ka xõòm dis khóès cgoa xóé e. ² Igaba tu ko *qanega* bôò-boose! A tu a tshúù-tcaose kg'ae ta ga hää. Gaam ëe ncẽes gúù sa kúrúa hää ba méém gatu xg'aeku koe séèa tcg'òóè! ³ Eëta i ga ma tc'áróa te gatu xg'aeku koe kákà a, igabagam tirim tc'ëe ba gatu cgoa hää. Ra ncẽes gúù sa kúrúa hää ba nxãakamaga xgàraku sa tcg'òóa máána hää, hànà kò hääam khóèm khamaga ma, ⁴ gatá dim X'aigam Jesom dim cg'õèm koe tu kò xg'aea hää koe, me tirim tc'ëe ba gatu cgoa hääse, i gatá dim X'aigam Jesom di qarian hää cgoa tua, ⁵ ncẽem khóè ba satana ba máà, naka i gam di cg'ãè cauan kaàkaguè, nakam gha nxãasega gam dim tc'ëe ba X'aigam dim cárí ka kgoaraè.

⁶ Galu di dqomse ne qãè tama. C'úùa tu gáé hää, cg'áré péré gãé-gãe ne ko wèés péré sa gãekagu sa? ⁷ Xg'aàra tcg'òó *cg'uria* tu ncẽe ncií péré gãé-gãean di i, naka tua gha nxãasega kãba tu péré tu ii, nxãakamaga tu péré tu péré gãé-gãe úú tamas pérés di tu u ke, Me gataga gatá dim Ghùu-coam Paseka di ba, ncẽe Kreste ii ba, dàòa-máákus di iise úúèa hää khama. ⁸ Ke tu hèà naka ta kõè sa kúrú, cg'urian hëé naka cg'ãèan hëéthëé di péré gãé-gãean ncií cgoa tamase, igaba péré gãé-gãe úú tamas pérés cgoa, péréan ncẽe tcom-tcomsa, a tseegu di i.

⁹ Tcgāyas tiris góár kò máá tu us koer góáa hää, táá méé tu cg'áràn ko kúrú khóèan cgoa xg'ae-xg'aese sa. ¹⁰ Ncēes gúù sar ko méé kar máá, táá méé tu cg'árés kaga ncēem nqōóm di ne cg'árà-kg'ao ne, kana hoà-hoànasen-tcáoko ne, kana ts'ãà-kg'ao ne, kana kúrúa mááseèa hää nqárian ko còrè ne cgoa xg'ae guu, téme tama. Nxāaska méé tu ncēem nqōóm koe tcg'oa si i gha ii khama. ¹¹ Igaba ra ko ncēeska góá máá tu u a ko máá: “Táá méé tu wèém ëe ko dtcòm-kg'ao ka tciise igaba cg'árà-kg'ao ba, kana hoà-hoànasen-tcáoko ba, kana kúrúa mááseèa hää nqárian ko còrè ba, kana c'amku-kg'ao ba, kana kg'áà-kg'ao ba, kana ts'ãà-kg'aom cgoa xg'ae guu. Eëta iim khóèm cgoa táá tc'õó ga hëé guu,” téme.

¹² Dùúska ra ga ko kerekés ka tchàa za hàná ne xgàraa máá? Kerekés q'oo di ne tama ne gáé ncēe tu ga ko xgàra ne? ¹³ Nqari ba ko ëe tchàa za hàná ne xgàra. “Ke cg'äè caum khóè ba gatu xg'aeku koe xhàiagu.”

6

Dtcòm-kg'ao ne di chìbi-chibikuan ne

- ¹ Ncēè gatu ka c'ẽem kò c'ẽem cgoa kómku tama, ne ba ga kgoara tcáó a ëe dtcòm tama ne * cookg'ai koe séè a úú me, sií ne gha xgàra me ka, Nqarim di ne khóè ne koem gha úú me khama ii x'aè ka?
- ² C'úùa tua Nqarim di ne khóè ne gha c'ẽem cáím ka nqōó ba xgàra sa? Ncēè nqōó ba tu kò ko xgàra ne tu gáé cg'áré chìbian ga kgoana naka xgàra hää tite?
- ³ C'úùa tu gáé hää moengelean ta gha xgàra sa?

* **6:1:** dtcòm tama ne - Gerika sa ko máá: “tchàno tama ne,” téme.

Ncēè gatà i kò ii ne ta ko kgoana a ncēes kg'ōès di zi gúù zi xgàra. ⁴ Kháé nxāaska, ncēè ntcoekuan ncēes kg'ōès di tu kò úúa ne tu ko dùús domka kerekés ka nqāaka hāa ne khóè ne koe úú ana máá? ⁵ Ncēe gúùa ner ko sau-cgaekagu tu ur gha ka nxàe. Gatu xg'aeku koe i gáé cíí khóè tc'ëega ga káàa, ncēe gha dtcòm-kg'ao ne xg'aeku koe hànà zi kómku tama zi xgàra a? ⁶ Igaba ncēes gúùs téé-q'oo koem ko dtcòm-kg'ao ba gam khama ma dtcòm-kg'ao ba séè a qhàìs koe úú, a ncēe sa dtcòm-kg'ao tama ne cookg'ai koe kúrú!

⁷ Ncēeta ii zi chìbi-chibiku zi gatu xg'aeku koe hànà zia ko x'ái, tààèa tu hāa sa. Qãè i gáé tite, ncēe gatu kò ko c'ee ne khóè ne ka chìbi bòòè ne? Qãè i gáé tite gatu kò ko kàaè ne? ⁸ Igaba tu ko gatu c'ee ne chìbi bòò, a ko khóèan kàa, a ko ncēe zi gúù zi gatu ka qõese ga ne koe kúrú!

⁹ C'úùa tu gáé hāa ëe cg'âè cau nea Nqarim di x'aian q'õò tite sa? Táá qàe-qaeè guu: gane ëe cg'áràn ko kúrú ne hëé naka kúrúa mááseèa hāa nqárlan ko còrè ne hëé naka dxùukg'ai di séekuan ko kúrú ne hëé naka x'ámáguse ko xu khóè xu hëé naka gaxu khama kg'áò xu cgoa ko xóé xu hëé, ¹⁰ naka ts'ää-kg'ao ne hëé naka họa-hoanan-tcáóa ne hëé naka kg'áà-kg'ao ne hëé naka ntcoe-kg'ao ne hëé, naka xaù-kg'ao ne hëéthëéa cuiskaga Nqarim di x'aian q'õòa hāa tite. ¹¹ Gatu ka c'ee ne kò ncēeta ga ii, igabaga tu kò chìbia tu koe q'ano-qanoè, a tu a ko séèa tcg'òó a cúia tòóè, Nqarim di tu gha ii ka, a kò X'aigam Jeso Krestem dim cg'õèm koe hëé naka gatá dim Nqarim dim Tc'ëem koe hëéthëé tchàno tu iise bòòè.

Nqari ba tc'áróm koe hëé naka tc'ëem koe hëéthëé dqom̄

¹² *C'ëem khóè ba ga máá:* “Wèés gúùs kúrú ra kgoara máàèa,” témé - igabagar ko tíí máá, wèés gúù sa hùian úúa hää tama. “Wèés gúùs kúrú ra kgoara máàèa,” tar ga méé - igabaga ra cuiskaga cúí gúù kaga tcéè-tcereèa hää tite. ¹³ *Gaicaram ga c'ëem khóè ba máá:* “Tc'õoa ne ncäàs di i, si ncäà sa tc'õoan di si i,” témé. Igabam gha Nqari ba wèéan ga kaàkagu. Tc'áró ba cg'áràn domka hää tama, igabam X'aigam domka hàna, Me X'aiga ba tc'áróm di Me e. ¹⁴ Nqari ba X'aigam Jeso ba x'ooan koe ghùia, a ba a gha qaria ba cgoa gatá igaba thëé ghùi ta a.

¹⁵ *C'úùa tu gáé hää, tc'áróua tua Krestem di zi xòè zi i sa?* Ka ra gha kháé nxäaska Krestem di zi xòè zi séè a cg'árà-kg'aos di zi cgoa xg'ae-xg'ae? Cuiskaga a! ¹⁶ *C'úùa tu gáé hää, ëe ko cg'árà-kg'aos cgoa xg'ae-xg'aese ba gaas cgoa cúim tc'áró me e sa?* Ncëeta i ma *Nqarim di zi Tcgäya zi koe góáèa:* “Cáma ne gha cúim tc'áró ba ii,” téméèa khama. ¹⁷ Igaba gaam ëe ko X'aigam cgoa xg'ae-xg'aese ba gha X'aigam cgoa Tc'ëem koe cúí ii.

¹⁸ *Cg'áràn bëe!* Wèé chìbian c'ëe, ncëe khóèan ka ko kúrúè nea tc'áróm koe kúrúè tama, igaba gaam ëe ko cg'áràn kúrú ba ko gam dim tc'áróm koe kúrú u. ¹⁹ *C'úùa tua, gatu di tc'áróua nea Tcom-tcomsam Tc'ëem dim tempele me e sa, ncëe gatu koe hèna ba,* ncëe tu Nqarim ka máàèa ba, tu gatu q'ööse tama sa? ²⁰ Nqari ba kaiase suruta máá tua, ke tc'áróua tu cgoa Nqari ba dqom̄.

Séèku sa

¹ Ncēeska gúù zi ëe tu góáa hää zi ka: khóèm ka i qâè e, táá méém khóè sa séè sa. ² Igaba cg'áràn ncēe kái domka méém wèém khóè ba gam dis khóè sa úúa, nakas wèés khóè sa gas dim khóè ba úúa.

³ Khóè ba méém gam dis khóès ko tc'ëe sa máà si, nakas gataga thëé khóè sa gas dim khóèm ko tc'ëe sa máà me. ⁴ Khóè sa gas di tc'áróan koe qari úú tama, gas dim khóèm oose, me gataga thëé khóè ba gam di tc'áróan koe qari úú tama, dxàeses oose.

⁵ Táá xóé cgoakuan cëè cgaeku guu. Igaba còrèan koe máàsean domka khao kò gatà hëé kg'oana ne méé khao dtcòmku naka xòm x'aè-coa q'oo koe gatà hëé, naka khaoa gaia xg'ae, nakam nxãasega satana ba táá kúrúa bòò khao o guu gakhao di qgóóse úú taman domka. ⁶ Ncēea tíí tc'ëea si i, khamar bìrí tu u tama gatà tu gha hëé sa. ⁷ Tc'ëe ra kòo, wèém khóèm ga kò tíí khama ii sa, igabam wèém khóè ba Nqarim koe guu a tâákase máàèa hää. C'ëe ba gam di sa úúa, me c'ëe ba c'ëe sa úúa.

⁸ Ncēeskar ko séè tama khóèan hëé naka dxàe-ntcõan hëéthëé ka máá: Kg'ama hëéa ne qâè e, séè tamase, ncēer tíí hëéa khama, témé. ⁹ Igabaga ncēè qgóóse tama ne kò hää ne méé ne séè, séè sa cgáé si i ke, kg'ama hää a ncóóan ka.

¹⁰ Eë séèa hää ner ko ncēe x'áèan máà, tíí ka tamase igaba X'aigam koe guu a: khóè sa méés gas dim khóè ba táá aagu guu. ¹¹ Igabaga ncēè aagu mes kò ko ne méés kg'ama hëé séè tamase, kana nxãaska tòókuan kúrú xg'aekua khara koe. Gataga méém khóè ba thëé gam dis khóè sa táá aagu guu.

¹² Igaba ncēea tíí ko c'ëe ne ka méé ga a, X'aigam ka tamase: Ncēè c'ëem dtcòm-kg'aom kò dtcòm-

kg'ao tamas khóè sa úúa, si ko x'ãè cgoa ba tc'ee ne méém táá aagu si guu. ¹³ Si kò gataga théé khóè sa dtcòm-kg'ao tamam khóè ba úúa hää, me ko x'ãè cgoa sa tc'ee ne méés táá aagu me. ¹⁴ Khóèm ëe dtcòm tama ba nxääkamaga gam dis khóès *di dtcòm* koe guu a q'anokaguëa hää, si gataga khóès ëe dtcòm tama sa nxääkamaga gas dim khóèm *di dtcòm* koe guu a q'anokaguëa hää khama. Ncëeta i kò ii tama ne i ga kò gatu di cóán q'ano tama, igaba i ncëeta ii domka i ncëeska cóáa tu q'anokaguëa hää. ¹⁵ Igabaga i kòo c'ëe-kg'áia khara ëe dtcòm tama a qõò kg'oana ne méé i guuè naka qõò. Dtcòma hääm khóè ba kana dtcòma hääs khóès igabagas ëeta ii zi qgáì zi koe xgáè-kg'ammè tama. Tòókuan tu gha úú kam Nqari ba tcii tua khama. ¹⁶ Nta si ma q'ana, khóè seè, sarim khóè ba si gha kgoara sa? Kana tsi ntama q'ana, khóè tseè, tsaris khóè sa tsi gha kgoara sa?

¹⁷ Wèém khóè ba méém ëem ma X'aiga ba máà mea khama ma kg'õè naka ëem ma Nqari ba tcii mea khama hëéthëé e. Ncëea wèé zi kereke zi koe tirim x'áem ga me e. ¹⁸ A khóè ba kò kg'aiga q'æe nqää-qgai khòòëa ëem ko tciiè x'aè ka? Táá méém q'æe nqää-qgai khòòëm gha sa qaa guu. A khóè ba kò q'æe nqää-qgai khòòë tama ëem kò tciiè ka? Táá méém q'æe nqää-qgai khòoku sa qaa guu. ¹⁹ Q'æe nqää-qgai khòoku sa gúù cgáés tama si i, si gataga théé q'æe nqää-qgai khòòë tama sa gúù cgáés tama si i, igabaga cgáés gúù sa Nqarim di x'áè-kg'áman qgóóa qari si i. ²⁰ Wèém khóè ba méém ëem kò Nqari ba tcii mea kam kò hànä hääs téé-q'os koe hää. ²¹ Qää tsia kò ii ëe tsi kò tciiè ka? Táá hëé nakas nxää sa ntcää-ntcää tsi guu. Igabaga

kgoarasean dim x'aè ba tsi kò hò ne, tséékagu me. ²² Gaam ëe kò qãà ii, ëem ko X'aiga ba tcii me ka ba X'aigam dim khóèm kgoarasea hää me e, me gataga gaam ëe kò kgoarasea hää ëem ko tciièm ka, ba Krestem dim qãà me e ke. ²³ Nqari ba kaisase suruta máá tua hää, ke táá khóèan di qãàn kúrú guu. ²⁴ Tíi qõe ga tuè, wèém khóè ba méém ëem kò Nqari ba tcii me kam kò hääs téé-q'oos koe Nqarim cgoa hää.

Khóèan ëe séè tama a

²⁵ Ncëeska, séè tama ne khóè ne ka. X'aigam koe guua hää x'áèa ner úú tama, igabagar ko ncëe tíi tc'ëea hää sa bìrí tu u, X'aigam di thõò-xama-máákuan ka tcom-tcomsar khóé ra iise. ²⁶ Ncëem x'aèm q'oo koer hànà zi tcabà zi domkar tc'ëea máá, qãè e khóèm gha ëem ii khama ma ii sa, ta tc'ëea. ²⁷ Khóè sa tsi kò úúa ne, táá aagu si tsi gha sa tc'ëe guu, a ncëè khóè sa tsi kò úú tama ne, táá khóè sa tsi gha séè sa tc'ëe guu. ²⁸ Igabaga séè tsi kò ko ne tsi chìbi kúrú tama, gataga ncëè qanega xóé cgoaè tamas khóès kò ko séè nes chibi kúrú tama. Igaba ëe ko séè ne gha kái zi tcabà zi gaas kg'õès di zi koe tcâà, ra ncëe zi tcabà zi koe tcg'óò tu u kg'oana.

²⁹ Tíi qõe ga tuè, méér ko sa ncëe si i: *X'aigam ko hàà x'aèa nea cùù u.* Ncëe koe guus ka méé xu ëe khóè zi séèa hää xu, úú zi tama khama ma hää; ³⁰ gataga méé ne ëe ko kg'ae ne kg'ae tama khama ma hää; naka ne ëe qãè-tcaoa hää ne, qãè-tcao tama khama ma hää; naka ne ëe ko x'ámá ne, gúùan ëea gane di tama khama ma hää; ³¹ ëe ko nqõóm di zi gúù zi tséékagu ne méé ne gataga kaisase gazi koe

tséé tama khama ma hää, ncẽem nqõó ba ko ncẽem kámám ka chõò ke.

³² Káise tc'ẽe-tc'ẽesean koe tu gha kgoarasea hää sar ko tc'ẽe. Sèè tamam khóè ba X'aigam di zi gúù zi koe tcãà tc'ẽea, X'aiga bam ga ma qãè-tcaokagus koe. ³³ Igaba ëe séèa hääam khóè ba nqõóm di zi gúù zi koe tcãà tc'ẽea, gam dis khóè sam ga ma qãè-tcaokagus koe - ³⁴i tc'ẽe-kg'áma ba q'aa-q'aasea. Khóès ëe séèè ta ga hää sa kana kg'áò-khoe cgoa qanega xóé tamas khóè sa X'aigam di zi gúù zi koe tcãà tc'ẽea, nxãasegas gha tc'áróa sa hëé naka tc'ẽea sa hëéthëé koe X'aigam koe tcom-tcomsa ii ka. Igaba khóès ëe séèa hää sa nqõóm di zi gúù zi koe tcãà tc'ẽea, gas dim khóè bas ga ma qãè-tcaokagus koe. ³⁵ Ncẽe gúùa ner ko hùia tu domka nxæe, xgáè-kg'am tu u tamase, igaba tu gha tchànom dàòm koe kg'õè ka, a tu a X'aigam koe x'ãè a táá wéé za séèa tòóè.

³⁶ Ncẽe khóèm kò tc'ẽea máá, ëem séèkuan nqõòkagua hääas dxæe-coas qanega xóé cgoaè tama sa séèan kam qãès gúù sa kúrú tama, ta tc'ẽea, igabagam kò tcáóoa ba q'oo koe kaisase ncàm sia a qgóósean ga úú tama ne méém guuè naka ba ëem tc'ẽea hää sa kúrú naka baa séè si, tshúùs gúù sam gha kúrú tama ke. ³⁷ Igaba khóèm ëe tcáóoa ba q'oo koe kgàea a tcomsea ba, c'ẽe gúù kaga chüiè tama ba, igaba ëem tc'ẽea a kúrú kg'oana hääas koe qgóósea hää ba, qanega xóé cgoaè tamas khóè sam séè tite sa bìrísea hää ba, nxãa ba ko qãès gúù sa kúrú. ³⁸ Khama nxãaska ëe ko qanega xóé cgoaè tamas khóè sa séè ba ko qãès gúù sa kúrú, igabaga ëe séè tama ba ko kaisase cgáés gúù sa kúrú.

³⁹ Khóè sa x'áèan dòm q'oo koe hää, gas dim

khóèm kg'õèa hää noose. Igabaga ëem ko gas dim khóè ba x'óó nes tc'ëes kom khóè ba séèan koe kgoarasea hää, igabaga méém X'aigam di ba ii. ⁴⁰ Tíí ko bóò kas gha kaisase qãè-tcaoa, séèè tamases kò hää ne. Ra gataga tc'ëea máá, tíí igabar théé Nqarim dim Tc'ëe ba úúa hää, ta tc'ëea.

Dtcòm-kg'ao ne hẽé naka dtcòm-kg'ao tama ne hẽéthẽé e (8-10)

8

Kúrúa mááseèa nqáriàn ko máàè tc'õoa ne

¹ Ncéeska, kúrúa mááseèa hää nqáriàn ko máàè tc'õoan dim *kg'uim dim xoa ba*: Q'ana ta hää, wèéa ta ga q'ãan di tc'ëean úúa hää sa. Q'ãan di tc'ëea ne ko kúrú ta a ta bóò-boose, igabagas ko ncàmku sa tshàoa ghùi ta a. ² Khóèm ëe tc'ëea máá, c'ëe gúùm q'ana hää, ta tc'ëea ba qanega cúí gúù ga q'ãa tama, ëem ga kò ma q'ãa ana hää khama. ³ Igabaga khóèm ëe Nqari ba ncàmka ba Nqarim ka q'ãaèa.

⁴ Khama ncéeska, kúrúa mááseèa hää nqáriàn ko máàè tc'õoan tc'õos ka: Q'ana ta hää, kúrúa mááseèa hää nqárià nea nqõómkg'ai koe cg'ãa-cg'ana a sa, i gataga c'ëe nqári káà a, igabam cúím Nqari ba hèna. ⁵ Nxãata i ma kái nqárià nqarikg'ai koe hẽé kana nqõómkg'ai koe hẽéthẽé hèna igaba - ncẽe i tseeguan kaga ma kái "nqárià" hẽé naka "x'aigan" hẽéthẽé ma hèna khamaga ma, ⁶ igabam gatá ka cúím Nqari ba hèna, Xõò ba, ncẽe wèé zi gúù zi kúrúa hää ba, ta Gam ka kg'õèa ba, naka cúím X'aigam Jeso Kreste ba hẽéthẽé e, ncẽe wèé

zi gúù zi Gam koe guu a kúrúèa ba, ncẽe Gam ka ta kg'õèa ba.

⁷ Ncẽes gúù sa wéé khóè koe q'ãase tama. Igabaga ne c'ee ne khóè ne qanega tc'ëea máá, kúrúa mááseèa hää nqári ne kg'õèa, ta tc'ëea. Gaa domkaga ne tc'ëea máá, kúrúa mááseèa hää nqárian di tc'õoa ne ko tc'õòè, ta tc'ëea. I ncẽem dàòm ka gane di tcáóan nxãakamaga cg'uri-cg'urièa, kg'amka a khama. ⁸ Igaba tc'õoa nea Nqarim koe cùù-cuu ta a tama. Tc'õó ta ga ko kana ta ga tc'õó tama igaba ta cgáé tama.

⁹ Q'ana méé tu hää naka táá gatu di kgoarasean tséékagu naka ëe kg'amka ne kúrú naka ne chìbian koe tcää guu. ¹⁰ Ncẽè c'ëem khóèm tcáóa ba koe kg'amkam kò ko tsáá tc'ëega tsi bòò, tsi ko kúrúa mááseèa hää nqárian dim còrè-nquum koe tc'õó, ne sa nxää sa ghùi tcáó me nakam kúrúa mááseèa hää nqárian di tc'õoan tc'õó tite? ¹¹ Me gha ncẽem dàòm ka kg'amkam qõem tsari ba, ncẽe Krestem gaam domka x'óoa hää ba, nxää ba gha tsari “tc'ëegan” ka cg'õoè. ¹² Eẽ tu kò kg'amka tcáóan gatu ka qõese ga ne di thõò-thõo, a ko gatu ka qõese ga ne koe chìbian kúrú, ne tu ko ncẽem dàòm ka Krestem koe chìbian kúrú. ¹³ Khama, ncẽè tc'õoan kò ko tíí qõe ba kúrú me ko chìbian koe tcää ner gaicara chõò tamase kg'õoan kg'ooa hää tite, nxãasegar gha chìbian koe táá tcää me ka.

9

X'áè úú-kg'aom di kgoarasease hää ne

¹ Kgoarasea tama ra gáé hää? X'áè úú-kg'ao ra tama ra gáé? Qanega ra gáé gatá dim X'aigam Jeso ba bòò ta ga hää? Tiri tsééan X'aigam koer kúrúa

hāa koe tu gáé guu tama? ² Eētar ga ma c'ẽe ne koe x'áè úú-kg'ao ra tama ra a, igabagar tseeguan kaga gatu koe x'áè úú-kg'ao ra a! Tu gatu X'aigam koe tiri tu x'áí tu u, x'áè úú-kg'ao ra ii di tu khama.

³ Eē tshúù xòèa te ko qaa ne koer gha ncèèa mááse ncéeta ma xoan ka: ⁴ Tc'õóan hēé naka kg'áàn hēéthēé koe tsam gáé kgoarasea hāa tama? ⁵ Dtcòma hāas khóè sa séè a nxāas cgoa caatean koe tsam gáé kgoarasea hāa tama, ncéè c'ẽe xu x'áè úú-kg'ao xu hēé naka X'aigam Jesom ka qðesea xu hēé naka Petere* ba hēéthēé xu ko hēé khama ma? ⁶ Kana túi hēé naka Barenabase ba hēéthēé tsam cíútsam méétsam tséé naka kg'õèkaguses gúù saa? ⁷ Ndakam ncõo-kg'ao ba ko gam di tséean koe suruta mááse? Dií ba ko kg'om xhárà ba xhárà a táá tc'áróa ba tc'oo? Dií ba ko piri zi kore bíia zi kg'áà tamase?

⁸ Ncēè zi gúù zi túi tc'ẽe koe tcg'oa tama, a zi a ko thēé Baebeles kaga nxæeè. Tseegu tama raà? ⁹ Moshem di x'áèan koe i góásea khama a ko máá: "Ghòém kò ko maberean náà gáí a ko dxòó ne méé tsi táá dxòóan cara me guu," téméè. Nqari ba gáé kò ko ghòém ka cíú tc'ẽe-tc'ẽese? ¹⁰ Gatá ka ba gáé kò kg'ui tama? Eè, gatá domka i ko góáèa hāa, xhárà-kg'ao ba méém nqòðan úúa hāase xhárà nakam náà gáí-kg'ao ba nqòðan úúa hāase náà gáí, gaan koe tsara gha kg'õèan hòò di i. ¹¹ Eē xae ko qãè tchõàn bìrí tu u ka xae kò Tcom-tcomsam Tc'ẽem di cgürian gatu koe xhárà. Ka xae gáé nxãaska, gatu koe xae gha gúù zi tcuùan di qarian úú tama? ¹² Ncēè c'ẽe xu kò qarian úúa hāa ëta ii hùian xu

* **9:5:** Petere - Gerika sa ko "Kefase" témé.

gha gatu koe hòò di i, ne tsam gáé sitsam gane ka kaisa qarian úú tama gatu koe tsam ga hòò o di i?

Gatà i ii igaba tsam ncẽe qarian tséékagu ta ga hää. Igaba tsam ko kg'ama wèés gúù sa qáo tcáoan cgoa kúrú, nxãasega tsam gha táá Krestem di qãè tchõàñ di xgaa-xgaan xgáè-kg'am ka. ¹³ C'úùa tu gáé hää ëe ko tempelem koe tséé xua ko gaxu di tc'õoan tempelem koe hòò sa, xu ko ëe ko altaram koe tséé xu ëe dàòa-máákus ko tcg'òoa mááèan koe gaxu di xòè-coan hòò sa? ¹⁴ Gatà iim dàòm cúím kam ko X'aigam *Nqari* ba x'áèan tcg'òó, ëe ko qãè tchõàñ xgaa-xgaa xu méé xu gaxu di kg'õèan gaan koe hòò sa.

¹⁵ Igabagar ncẽe qarian ka cútian ga tséékagu ta ga hää. A ra a gataga kúrúa tu gha máá te zi di nqòòan úúa hääse ncẽe zi gúù zi góá tama. Kg'ama ra ga x'óó, c'ëem khóè ba guu nakam hää tiris koase sa ntcoe ka tamase. ¹⁶ Qãè tchõà ner ko xgaa-xgaa domkar koasea hää tite, kaisase ko tíí koe qaases gúù si i khama. Cg'ãè i gha ii ncẽe qãè tchõà ner kò xgaa-xgaa tama ne! ¹⁷ Ncẽes gúù sar kò ko tíí tc'ëe koe guu a ko kúrú ner ga kò surutan qaa. Igabagar ko tíí tc'ëe koe guua hää sa kúrú tama, a ra a ko kg'ama Nqarim máà tea tséean kúrú. ¹⁸ Ka nxãaska ra gha dùútsa surutaku sa qaa? *Káà si i!* Gaa domka méér khóèan surutakagu tamase qãè tchõàñ xgaa-xgaa. Naka ra táá tiri qarian qãè tchõàñ xgaa-xgaa koe tséékagu guu.

¹⁹ Eëtar ma kgoarasea, a c'ëe khóè dir qãàr tama ra a, igaba ra kò wèém khóèm koe qãà ba kúrúse, nxãasegar gha kái ne khóè ne Nqarim koe kabi ka. ²⁰ Juta ne koer kò Jutam khama ma qgóóse, nxãasegar gha Juta ne Nqarim koe kabi ka. Ncẽe

x'áèan dòm q'oo koe hànà ne koer kò tíí igaba x'áèan dòm q'oo koe hànà khama ma qgóóse, (ëetar ma x'áèan dòm q'oo koe hää tama igaba), nxâasegar gha ëe x'áèan dòm q'oo koe hànà ne Nqarim koe kabi ka. ²¹ Eẽ x'áèan úú tama ne koer kò x'áè úú tamam khama ma qgóóse, nxâasegar gha gane ëe x'áèan úú tama ne Nqarim koe kabi ka (ncëe sa máá, Nqarim di x'áèa ner komsana tama témé tama, Krestem di x'áèa ner ko komsana khama). ²² Eẽ kg'amka ne koer kò kg'amkam khama ma qgóóse, nxâasegar gha kg'amka ne Nqarim koe kabi ka. Wèés gúù sar wèé khóèan koe kûrúsea, nxâasegar gha wèé zi qgái zi koe c'ëea ne ga kgoara ka. ²³ Wéé zi ncëe zir ko qãè tchõàn domka kûrú, nxâasegar gha qãè tchõàn di ts'ee-ts'eekg'aikuan hòò ka.

²⁴ C'úùa tu gáé hää, qàròs di qgái koe i ko wèé qàrò-kg'aoan qàrò, igabam ko cúí ba surutan hòò sa? Ke tu gataga qàrò thëé naka tua gha nxâasega surutan hòò. ²⁵ Wèém khóèm ëe tààku dis kôës koe ko tcâà ba ko thõòkas xgaa-xgaases qaris koe tcâà. Eẽ sa ne ko kûrú, nxâasega ne gha chõòkos cábá sa cábákaguè ka; igaba ta ko gatá chõò tamas cábás domka kûrú si. ²⁶ Khamar còoka bòò úú tamam qgóé-kg'aom khama ma qgóé tama, a ra a tc'ääám cgoa ko x'ääkum khóèm khama ma x'ää tama. ²⁷ Igabar ko tirim tc'áró ba qgóó xgáè, a ra a ko qãà ba kûrú me, khóè ner ko xgaa-xgaa qãá q'oo koer gha nxâasega táá xhàiaguè ka.

10

Iseraele koe kûrúsea zi gúù zi di dqàèkua ne

¹ Tíí qõe ga tuè, tc'ëe-tc'ëese tu gha sar ko tc'ëe, gatá ka tsgõose ga ne wèé ne kò túú-c'õòs dòm q'oo

koe hāa, a kò wèéa ne ga tshàa-dxoo ba tchoaba sa. ² A ne a kò wèéa ne ga túú-c'õos koe hēé naka tshàa-dxoom koe hēéthēé Moshem koe hāase tcguù-tcguuè. ³ A ne a kò wèéa ne ga cúís tc'õos tc'ẽem di sa tc'õó. ⁴ A ne a kò wèéa ne ga cúís gúùs kg'áà di sa kg'áà tc'ẽem di sa, ëe ko xùri nem nxõám tc'ẽem dim koe ne kò kg'áà khama; me kò ëem nxõá ba Kreste Me e. ⁵ Igabam kò Nqari ba kái-kg'áia ne táá qæe-tcaoa máá, i kò tc'áróa ne tchàa-xgóós koe dxàua q'aaè.

⁶ Zi kò ncẽe zi gúù zi gatá koe x'áí zi ii se kúrúse, nxãasega ta gha cg'ãè zi gúù zi táá tcáoa ta koe tcãà ka, ëe ne ko gane hēé khama. ⁷ Táá kúrúa mááseèa hāa nqárian dqom̄ guu, ncẽe gane ka c'ëe ne kò hēé khama. Ncẽe i ma góásea a ko máá: "Khóè nea kò ntcõó, a tc'õó a kg'áà a ne a ko tẽe a ntcãà," témé khama. ⁸ Táá méé ta cg'áràn kúrú guu, ncẽe gane ka c'ëe ne kò hēé khama, i ko cúim cám ka 23,000 khama noo khóèan x'óó. ⁹ Táá méé ta Kreste ba kúrúa bòò guu, ncẽe gane ka c'ëe ne kò hēé khama, a ko cg'aoan ka cg'õoè. ¹⁰ Táá méé ta kg'ui-kg'uisse guu, ncẽe gane ka c'ëe ne kò hēé khama, a ne a kò cg'õokom moengelem ka cg'õoè.

¹¹ Ncẽe zi gúù zi kò gane koe kúrúse, *gatá koe* zi gha x'áí zi ii ka, a ko q'ãa-q'ãa ta a zi gha ka góá tòóè, gatá ncẽe chõò dim x'aèm ka hàà cgaeèa ta ka. ¹² Khama ncẽè qarika tsi tẽe, ta tsi kò tc'ẽea, ne méé tsi q'õése naka táá cg'áé! ¹³ Wèé kúrúa bòòkuan ëe gatu koe ko kúrúse nea khóèan koe ko kúrúsean ga a. Igabam Nqari ba tcom-tcomsa Me e, a ba a cuiskaga guu naka tu tàà tu u kos ka kúrúa bòòè tite, igabam gha ëe ko hàà cgae tu us kúrúa bòòkus

koe dàò ba máà tu u, tu gha ma nxää si sa, nxääsega tu gha qáò-tcaoa máá si ka.

Kúrúa mááseèa hää nqárìan dis kõè sa hëé naka X'aigam Nqarim dis tc'õo sa hëéthëé e

¹⁴ Ncàmì-ncamsa tu tiri tuè, gaa domka méé tu kúrúa mááseèa hää nqárìan bëe. ¹⁵ Tc'ëega tu khóè tu iiser ko kg'ui cgoa tu u, ke tu bóòa tcg'òoa mááse dùú sar ko kg'ui sa. ¹⁶ Kubis ncée ts'eekg'aian di còrèan ko gaas koe nxæè sa, ncée ta ko Nqari ba gaas koe qãè-tcaoa máá sa, nxää sa gáé Krestem di c'áòan cgoa xg'ae-xg'ae ta a tama? I péréan ncée ta ko khôó Krestem dim tc'áróm koe xg'ae-xg'ae ta a tama? ¹⁷ Cúím péré ba hèna, domka ta gatá ncée kái ta cúím tc'áró me e, wèéa ta ga ko cúím péré ba tc'õó khama.

¹⁸ Israele di ne khóè ne ka tc'ëe-tc'ëese: gane ëe ko altaram koe dàòa-mááku sa tc'õó ne, nxää nea gáé Nqarim di tsééan altaram koe ko kúrúè koe xg'aea hää tama? ¹⁹ Kana ra ko dùú sa nxæè? Kúrúa mááseèa nqárìan dis dàòa-mááku sa gúù cgáé si i saà, kana kúrúa mááseèa hää nqárì nea gúù cgáé e saà? ²⁰ Eë-ëe, nxääs tama si i. Méér kos gúù sa ncée si i: kúrúa mááseèa hää nqárìan di zi dàòa-mááku zi ko dxäwa tc'ëean kúrúa mááè khama zi Nqari ba kúrúa mááè tama, ra tc'ëe tama dxäwa tc'ëean cgoa tu gha xg'ae sa. ²¹ Cuiskaga tu X'aigam dis kubis koe ko kg'áà, naka tua dxäwa tc'ëean dis kubis koe ga thëé kg'áà hää tite. Cuiskaga tu X'aigam dim tafolem koe ko tc'õó naka tua gataga dxäwa tc'ëean dim tafolem koe ga thëé tc'õóá hää tite. ²² Kana ta X'aiga ba taukagu kg'oana? Kana ta tc'ëea máá, Gam ka ta qari ta a, ta tc'ëea?

Dtcòm-kg'ao ne di kgoarasease hāa ne

²³ C'ēe khóèa ne ga máá: "Wèés gúùs kúrú ta kgoara mááèa," témé, igabar ko tíí máá: "Wèés gúù sa hùian úúa hāa tama," témé. *I ga c'ēe khóèan máá:* "Wèés gúùs kúrú ta kgoara mááèa," témé, *ra ko tíí máá:* "Igabas wèés gúù sa tshàoa ghùi tsi tama," témé. ²⁴Táá méém c'ëem khóè ba gam ko tc'ëes gúù sa qaa guu, igaba méém c'ëe ne ko tc'ëe zi gúù zi qaa.

²⁵ Wèés gúùs kg'òóan ko x'ámáguè qgáì koe ko x'ámáguè sa tu ga tc'òó, káise tc'ëe-tc'ëese naka tèè tamase. ²⁶Nqõó ba hēé naka wèés gúùs ëe gaam koe hànà sa hēéthëéa Nqarim di i khama.

²⁷ C'ëem khóèm dtcòm-kg'ao tamam kò tc'òoan nqai koe tcii tu u, tu kò síí kg'oana ne méé tu síí naka wèés gúùs cookg'aia tu koe ko tòóè sa tc'òó, káise tc'ëe-tc'ëese naka tèè tamase. ²⁸Igaba ncëè c'ëem khóèm kò bìrì tu u a ko máá: "Ncëe sa dàòamáákus koe guua," témé ne táá tc'òó si guu, gaam khóèm ëeta ma bìrì tua hāa ba hēé naka káise tc'ëe-tc'ëesean hëéthëé domka. ²⁹Káise tc'ëe-tc'ëesea ne, tar kò ko méé ner gatu dian nxàe tama, a ko c'ëem dian nxàe. Nta i gha ma c'ëem khóèm di káise tc'ëe-tc'ëesean tiri kgoarasean koe xgáè-kg'am te? ³⁰Ncëè qãè-tcaoaser kòo tc'òó ne ra ko dùús domka cg'äèse kg'ui cgoaèa máá? Nqari bar ko qãè-tcaoa máá ka.

³¹ Igaba nxãaska, tc'òó tu ga ko kana tu ga ko kg'áà kana dùú wèé ëe tu ga ko kúrú igabaga, wèéan ëe ga Nqarim di dqomàn di iise kúrú. ³²Khóèan gaan di dtcòm'an koe qómán qgóókagu tama tu khóè tu méé tu ii, Juta nea ga igaba, kana Gerika nea ga igaba, kana Nqarim dis kereke saa ga igaba. ³³Ncëer ko tíí ma wèé zi dàò zi ka ma

wèé ne khóè ne qãè-tcaokagu khama ma. Tiri qãèa ner qaa tama igabar ko káí ne di qãèan qaa khama, nxãasega ne gha kgoaraè ka.

11

¹ Serè te tu, ncēer ko ma Kreste ba ma serè khama ma.

Kerekes di kg'õèan hẽé naka Nqari ba qá̄msea máán hẽéthẽé e (11-14)

Còrèan di qgálan koe qãèse qgóósea ne

² Eēr kò máà tu u xgaa-xgaan tu ko xùri, a tu a ko wèés gúùs koe tc'ẽe-tc'ẽese te khamar ko dqom̄ tu u.

³ Igabar ko tc'ẽe, bóòa tu gha q'ãa sa, wèém khóèm dim tcúú ba Kreste Me e, me khóès dim tcúú ba gas dim khóè me e, Me Krestem dim tcúú ba Nqari Me e sa. ⁴ Kama khóèm ëe cábá hãase ko còrè ba kana ko porofita ba ko gam dim tcúú ba sau-cgaekagu.

⁵ Si ko wèés khóès ëe cábá tamase ko còrè kana ko porofita sa, gas dim tcúú ba sau-cgaekagu; tcúúa sas dqòma hãa khamaga i ii kama. ⁶ Khóès ko cábá tama ne méés gataga c'õða sa thẽé dqòm. Igaba ncèè khóès ga dqòma tcg'òós kò sau-saugas gúù sa ii, ne méés nxãaska cábá. ⁷ Khóè ba méém táá cábás gúù si i, Nqarim dis ii sa hẽé naka x'áà ba hẽéthẽé me e ke, si khóè sa khóèm dis x'áà si i. ⁸ Khóè ba khóès koe guu naka kúrúè tama, igabas khóè sa khóèm koe guu a kúrúèa hãa khama. ⁹ Me kò gataga khóè ba khóès domka kúrúè tama, igabas kò khóè sa khóèm domka kúrúèa hãa. ¹⁰ Ncēes gúùs domka hẽé naka moengele xu domka hẽéthẽé méés khóè sa cábá hãa naka khóèm di qarian koes

hāa sa x'áí.* ¹¹ Igabas X'aigam *Nqarim* koe khóè sa khóèm ka cúia hāa tama, nakam khóè ba khóès ka cúia hāa tama. ¹² Ncées ma khóè sa khóèm koe guua hāa khamagam ma khóè ba khóès ka ábàèa khama; i wéé gúùan ga *Nqarim* koe guua.

¹³ Bóòa tcg'òoa mááse: khóès gha cábá tamase *Nqari* ba còrèa ne qãè e sa? ¹⁴ Gúù zi di ii-q'ooan koe ga i gáé guu naka x'áí tu u tama, khóèm kò qáò c'òðan úúa ne i sau-sauga a sa, ¹⁵ igaba ncëè khóès kò qáò c'òðan úúa ne i gas di x'áà a? Qáò c'òðan nes máàèa, qàbi tcúú cgoa as gha ka khama. ¹⁶ Igaba ncëè c'ëe khóèan kò ncëe sa ntcoe kg'oana ner ko máá: ‘Sita ëeta ii kg'óðan úú tama, zi *Nqarim* di zi kereke zi igabaga ëeta ii kg'óðan úú tama,’ témé.

X'aigam Nqarim dis tc'òo sa

(Mt 26:26-29; Mk 14:22-25; Lk 22:14-20)

¹⁷ Igabaga ncëe ko xùri zi x'áè zi kar dqomì tu u tama: xg'aea tu kò hāa ne tu ko kaisa cg'ãèan kúrú, qãèan ka khama. ¹⁸ Tc'ãà dis gúùs kar ko kómì, kerekés koe tu ko hààraa xg'aea hāa ne i q'aa-q'aasean gatu xg'aeu koe hànä hāa sa, ra tc'ëea máá c'ëe koe i tseegu u, ta tc'ëea. ¹⁹ Q'aa-q'aasean méé i gatu xg'aeu koe hāa, naka ne gha nxääsega ëe tchàno ii ne bóòa q'ãaè. ²⁰ Eë tu kò hààraa xg'aea hāa ne i nxääan *Nqarim* dis tc'òos dqòa dis tama si i. ²¹ Tc'òó tu kò ne tu qãàku tama khama, me ko wèém khóè ba gam ka tc'òoa mááse, me c'ëe ba xàbà, me c'ëe ba nqàre. ²² X'áéan tu gáé úú tama, kg'áà tu ga, a tc'òó di i? Kana tua ko *Nqarim* dis kereké sa

* **11:10:** méés khóè sa cábá hāa naka khóèm di qarian koes hāa sa x'áí - Gerika sa ko máá: “Khóè sa méés tcúúa sa koe qarian úúa hāa,” témé.

ntcoe, a ëe káà gúù ne sau-cgaekagu? Dùú sa ra gha gatu ka méé? Dqomì tu u méér? Igabar ncëes gúùs koe guu a cuiskaga gatà hëéa tite.

²³ X'aigam *Nqarim* kar máàèa hää ncëer ko gataga thëé máà tu u sa khama: X'aigam Jeso ba kò ëem gha hàà khóèan tshàu q'oo koe tcäàèm ntcùum ka péréan séè, ²⁴ a ëem ko Nqari ba qãè-tcaoa máá ka khõá q'aa si, a máá: "Ncëea Tiri tc'áróan ga a, ncëe gatu di i; ncëeta méé tu hëé, nxâasega tu gha tc'ëe-tc'ëese Te ka," témé. ²⁵ Gaam dàòm cûím kam kò tc'ðóa xu ko xg'ara ka kubi sa séè, a máá: "Ncëes kubi sa kâbas qáé-xg'ae si i c'áða Te koe; ncëeta méé tu hëé, wèé x'aèan ëe tu ko kg'áà ka, nxâasega tu gha tc'ëe-tc'ëese Te ka," témé. ²⁶ Wèé x'aèan ëe tu ko ncëe péréan tc'ðó, a ko ncëes kubis koe kg'áà, ne tu ko Nqarim dis x'oo sa nxàea tseegukagu, Me nxâakg'aiga síí hèà khama.

²⁷ Gaa domkam gha ëe saucgaekaguko cauan cgoa ko péréan tc'ðó a ko Nqarim dis kubis koe kg'áàm khóè ba chìbiga ii, a ba a gha ko X'aigam *Nqarim* dim tc'áró ba hëé naka c'áða ba hëéthëé cg'uri-cg'uri. ²⁸ Gaa domka méém khóè ba kg'aika tcáoa ba q'oo qãèse bôò naka baà nxâwa péréan tc'ðó naka baà Nqarim dis kubis koe kg'áà. ²⁹ Ncëè c'ëem khóèm kòo tc'ðó a ko kg'áà, Nqarim dim tc'áró ba ko dùú sa méé sa bôòa q'ãa tamase, nem gha ko ëem ko tc'ðó a ko kg'áà ka gam dis xgàraku sa óága cgaese khama. ³⁰ Gaa domkaga i gatu xg'ae koe kái-kg'áía tu kg'amka a, a ko tsàà, i c'ëe-kg'áía tu x'óóa. ³¹ Igaba ncëè gatá ka ta kòo xgàrase ne ta Nqarim di xgàrakuan dòmì q'oo koe hää tite. ³² Igaba ncëè X'aigam kò ko xgàra ta a nem ko tchàno-tchano

ta a, nxāasega ta gha táá nqōóm di ne cgoa cg'ōoè ka.

³³ Ke tu nxāaska tíí qōe ga tuè, ëe tu kò hààraa xg'ae a ko tc'ōó ne méé tu qāàku. ³⁴ Ncēè khóèm kò xàbà hāa ne méém x'áea ba koe tc'ōó, naka tu gha xg'aea tu kò hāa ne nxāasega táá xgàraè guu.

Hààr ko x'aè kar gha hàà c'ëe zi gúù zi ka qãèse bìría tchàno-tchano tu u.

12

Tcom-tcomsam Tc'ëem di zi aba zi

¹ Ncēeska, tíí qōe ga tuè, tc'ëe ra ko Tcom-tcomsam Tc'ëem di zi aba zi ka tu gha q'ää sa.

² Q'ana tu hāa, qanega tu xg'ao dtcòm-kg'ao tama ka tu xg'ao kúrúa mááseèa hāa nqárlan koe tceea úúèa sa, ncēe kg'ui tama a. ³ Gaa domkar ko tc'ëe, ncēes gúù sa méé tu q'ää sa: Nqarim dim Tcom-tcomsam Tc'ëem ka gha kg'uikaguè a máá: “Jeso ba méém cgúiè” témém khóè ba káà me e, me gataga káà me e, Tcom-tcomsam Tc'ëem ka hèà cgaeè tamase gha máá: “Jeso ba X'aiga Me e” témé ba.

⁴ Täáka zi aba zi hèàna, igabagam cùím Tcom-tcomsam Tc'ëe ba hèàna. ⁵ Täáka zi dàò-kg'ám zi Nqari ba tsééa máá di zia hèàna, igabagam cùím Nqari ba hèàna. ⁶ Täáka zi tséé-kg'ám zi Nqari ba tsééa máá di zia hèàna, igabagam cùím Nqari ba hèàna, ncēe ko wèéa zi ga wèém khóèm koe kúrú zi tséé ba.

⁷ Wèém khóèm koe i ko Tcom-tcomsam Tc'ëem di aban täákase x'áise, nxāasega ne gha wèé ne khóè ne tsééa xg'ae ka. ⁸ Tcom-tcomsam Tc'ëem kam ko c'ëe ba tc'ëean di kg'uijan máàè, me c'ëe ba

Gaam Tcom-tcomsam Tc'ẽem kaga q'ãan di tc'ẽean di kg'uiān máàè. ⁹ Me c'ẽe ba Gaam cūim Tcom-tcomsam Tc'ẽem kaga dtcòm sa máàè, me c'ẽe ba Gaam cūim Tcom-tcomsam Tc'ẽem kaga khóèan qãèkagu di zi aba zi máàè. ¹⁰ Me c'ẽe ba are-aresa zi gúù zi kúrú di qarian máàè, me c'ẽe ba porofitan dis aba sa máàè, me c'ẽe ba tãáka xu tc'ẽe xu bòòa q'aa-q'aa dis aba sa máàè, me c'ẽe ba tãáka xu tam xu ka kg'uiān dis aba sa máàè, me c'ẽe ba tãás kg'ui sa kg'uiā kãbi dis aba sa máàè. ¹¹ Cúi a Gaam cūim Tcom-tcomsam Tc'ẽem di tséé e ncẽe wèé e, Me ko wèém khóè ba q'aa-q'aa máá a, ēem ko ma Gabá ma tc'ẽe khama.

Cúim tc'áróm kái xòèan úúa ba

¹² Ncẽe tc'áróm ma cūi ii, igabam kái xòèan úúa, i gam di xòèan kái i igaba i ko cūim tc'áró ba kúrú, khamaga i Krestem ka ii. ¹³ Wèéa ta cūim Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka tcguù-tcguuèa hää, cūim tc'áró ba ta gha kúrú ka khama, Juta ne hẽé, Gerika ne hẽé, qãà ne hẽé naka ëe kgoarasea hää ne ne hẽéthẽé e, me kò wèéa ta koe ga cūim Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba ntcãäa tcãàèa hää.

¹⁴ Tc'áró ba cūim xòèm tama me e, igaba kái zi xòè zi i khama. ¹⁵ Ncẽè nqàrèm kò xg'ao máá: “Tshàur tama ra a khamar tc'áróm dir xòèr tama ra a,” téméa, ne ba ga xg'ao gaas gúùs domka táá tc'áróm dim xòè ba ii? Cuiskaga a! ¹⁶ Ncẽè tceem kò xg'ao máá: “Tcgáir tama ra a khamar tc'áróm dir xòèr tama ra a,” téméa, ne ba ga xg'ao gaas gúùs domka táá tc'áróm dim xòè ba ii? Cuiskaga a! ¹⁷ Ncẽè wèém tc'áróm kò xg'ao tcgái ba ii ne ba ga ko ntama ma kóm? Ncẽè wèém tc'áróm kò xg'ao tceem ba ii ne ba ga ko ntama ma hm̄m

xám? ¹⁸ Igabagam Nqari ba wèém tc'áróm di xòèan tchànose tòóa hää, Gam ko ma tc'ëe khama. ¹⁹ Ncëè wééan ga kò xg'ao cíúm xòè ba ii ne ba ga kò tc'áró ba ndaa hàná? ²⁰ Ncëè i ma ii khama i kái xòèan hàná, igabam tc'áró ba cíú me e.

²¹ Tcgái ba cuiskaga tshàu ba bìrí naka máá: “Tc'ëe tsi tama raa,” téméa hää tite, si tcúú sa cuiskaga nqàrèan bìrí naka máá: “Tc'ëe tsao o tama raa,” téméa hää tite. ²² Igaba, gaa xòèan tc'áróm di ncëè kg'amka khama ii nea gaan kaisase ko qaasean ga a. ²³ Ta ko gataga c'ëe xòèan tc'áróm di ncëè cg'árése ncàmmèa khama ii i, nxãan kaisa ncàmán cgoa qgóó. A ta a ko c'ëe xòèan gatá di ncëè chómsea a, cgáése q'öé, ²⁴ i gatá di xòèan ncëè tchàa za hàná a, cgáé q'öékuan qaa tama. Igabam Nqari ba tc'áróm di zi xòè zi gatá ma xg'ae-xg'aea, a ncàmmè tama zi xòè zi kaisa ncàmán máàna hää, ²⁵ nxãasega i gha q'aa-q'aasean tc'áróm koe táá hää ka, me gha wèém xòè ba cíúta noose c'ëe ba qãëse qgóó ka. ²⁶ Cíúm xòèm kòo thõò ne i ko wèé xòèan ga thõò, cíúm xòèm kòo dqomìmè ne, i ko wèé xòèan ga qãë-tcao cgoa me.

²⁷ Tu gatu Krestem di tu tc'áró tu u, a wèéa tu ga Gam di tu xòè tu u. ²⁸ Me Nqari ba kerekés koe khóè ne tääka zi téé-q'oo zi koe tòóa: tc'ää dis koe x'áè úú-kg'ao xu, cám dis koe porofiti ne, nqoana dis koe xgaa-xgaa-kg'ao ne, naka are-aresa zi gúù zi di ne tséé-kg'ao ne hëé, naka qãëkagu di qarian úúa ne khóè ne hëé, naka khóèan ko hùi ne hëé, naka khóèan tc'ää-cookg'aia ne hëé naka tääka xu tam xu cgoa ko kg'ui ne hëéthëé e. ²⁹ Ka nea kháé wèéa ne ga x'áè úú-kg'ao nea? Kana nea wèéa ne ga porofiti nea? Kana nea wèéa ne ga xgaa-xgaa-

kg'ao nea? Kana nea wèéa ne ga are-aresa zi gúù zi di ne tséé-kg'ao nea? ³⁰ Kana nea ko wèéa ne ga aban khóèan qãèkagu di máàèa? Kana nea ko wèéa ne ga tääka xu tám xu cgoa kg'ui? Kana nea ko wèéa ne ga tääás kg'ui sa kg'ua kãbi? ³¹ Igabaga méé tu kaisase kaia zi aba zi qaa.

Ra gha ncéeska kaisase qãèm dàò ba x'áí tu u.

13

Ncàìku sa

¹ Ncèè tääka taman khóè ne di cgoar kòo kg'ui naka moengelean dian cgoa hëéthëé e, igabar kò ncàìkuan úú tama
ner nxäaska kg'ama ko tcéé-tcëes qanos khama ii
kana xg'áma ko xg'aeè sara qano sara khama.

² A ncèè porofitan dis aba sar kò úúa, a ra a wèé zi gúù zi chómsea zi q'ana, a ra a wèé tc'ëean q'ään di ga úúa, a ra a wèé dtcòman ga úúa ncée xàbian ko nxònokagu u, igabar kò ncàìkuan úú tama ner gúù cgáér tama ra a.

³ A ncèè ëer q'òòa hääan wèé gar kò ko ëe dxàua ne máà, a ra a ko tc'áróa te tcg'òó, dàòè i gha ka, igabar kò ncàìkuan úú tama nes ëe sa cúí gúù ga kãbi máá te tama.

⁴ Ncàìku sa
qáò tcáó si i,
a sa a qãè tcáó si i,

ncàìku sa tau di tama,
 a sa a bóò-boose di tama,
 a sa a koase di tama,
⁵ a sa a tshúù cau tama,
 a sa a qaara mááse tama,
 a sa a qháése xgóàkaguè tama,
 a sa a cg'ãè gúùan kúrúèa hää tcáóa sa koe tòó tama,
⁶ a sa a cg'ãè zi gúù zi ka qãè-tcaokaguè tama,
 igabagas ko tseeguan di zi gúù zi ka qãè-tcaokaguè,
⁷ a sa a ko wèé gúùan koe qgóóse,
 a sa a ko wèé gúùan koe dtcòm,
 a sa a wèé gúùan koe nqòðan úúa,
 a sa a ko wèé gúùan qáò-tcaoa máá.

⁸ Ncàìku sa chõò tite,
 si gha porofita sa kaà;
 si gha tää xu tám xu cgoa kg'ui sa chõò;
 i gha q'ãa di tc'ëean kaà.
⁹ Gatá di q'ãa di tc'ëea nea tc'ãò tama,
 i gatá di porofitan ga tc'ãò tama khama.
¹⁰ Igaba ëe tc'ãðan kò ko hàà,
 ne i gha ëe tc'ãò taman kaà.
¹¹ Xg'aor cóá ii kar kòo cóá khama ma kg'ui,
 a ra a kòo cóá khama ma tc'ëe,
 a ra a kòo cóá khama ma xoa,
 a ëer ko hàà kaiam khôè ba kúrú
 kar kò cóán di zi dàò-kg'áízi chõòkagu.

¹² Ncëeska ta ko bóò-kg'áíis koe nxòmase bóò khama,
 igaba ta gha hàà tchànose q'óáku cgoa *Me* a bóò
Me.

Ncëeskar cg'árés xòè-coa sa q'ana,
 igabar gha ëem x'aèm ka kaisase q'ãa,

ncēer ma kaisase q'āaèa khamaga ma.

¹³ Zi gha ncēeska
dtcòm sa hēé,
nqòò sa hēé,
naka ncàmku sa hēéthēé zi hāa,
ncēe zi nqoana zi,
si gaa zi ka kaia sa
ncàmku si i.

14

Porofitan hēé naka tām xu cgoa kg'uiān hēéthēé

^e ¹ Ncàmkuan koe tu tcāàn tcáó, naka Tcom-tcomsam Tc'ēem di zi aba zi tcāàn tcáoa hāase qaa, igabaga méé tu kaisase qaas gúù sa porofita si i. ² Eē ko tām xu cgoa kg'ui ba khóèan cgoa kg'ui tama a ko Nqarim cgoa kg'ui ke. Cúí khóè ga kóma q'āa me tama, Tcom-tcomsam Tc'ēem di qarian kam ko chómsea zi gúù zi kg'ui khama. ³ Igaba khóèm ēe ko porofita ba ko khóèan cgoa kg'ui, tshàoam gha ghùi i, a ba a ghùi-ghui tcáó o, a qgài-qgai tcáó o ka. ⁴ Gaam ēe ko tām xu cgoa kg'ui ba ko gaam cúí ba tshàoa ghùise, igaba ēe ko porofita ba ko kereke sa tshàoa ghùi. ⁵ Ncàmar kò hāa, gatu wèéa tu ga tām xu cgoa kg'ui sa, igabar ko kaisase tc'ēe porofita méé tu sa. Gaam ēe ko porofita ba ēe ko tām xu cgoa kg'uiān ka cgáé me e ke, ncēe kg'uiān xu ko kabiè tama ne. Igabaga ncēe tām xu kòo kg'uiān kabiè nes gha kereke sa tshàoa ghùiè.

⁶ Ncēeska tíí qđe ga tuè, ncēe gatu koer ko hàà a ko hàà tām xu cgoa kg'ui ne ra gha ko dùús qāè sa kúrúa máá tu u, ncēe méé xu ko sar ko x'ái tu u

tama, kana q'āan di tc'ēean máà tu u tama ne, kana porofitan máà tu u tama ne, kana c'ēe gúù ga xgaa-xgaa tu u tama ne? ⁷ Cii cgoa di zi gúù zi kg'ōèa hää tama zi ka igaba, ncēe fulutuan hēé kana harepan hēéthēé khama ii zi, nta ba gha ma c'ēem khōè ba q'āa ndakam tcgáì ba ko ciè sa, tcgáian koe i kò q'aa-q'ooan hää ne cūíga a? ⁸ Gataga ncēè torompitam ncōoan ka ko q'āa-q'āam kò qāèse ts'oo tama ne i gha diin ncōoan kg'ónosea máá? ⁹ Gataga i gatu koe ii. Ncēè kómá q'āase tama kg'uian tu kōo gatu di tāman koe kg'ui ne, ba gha ntama c'ēem khōè ba q'āa dùú sa tu ko nxàe sa? Kg'ama tu gha ko tc'āán q'oo koe kg'ui. ¹⁰ Ncēe ta ko ma bōò khama, zi kái zi kg'ui zi tāka zi nqōómk'ai koe hāna, a ko wèéa zi ga kómá ko q'āase gúùan nxàe. ¹¹ Ncēè c'ēem khōèm ko nxàe sar kò kómá q'āa tama ner gaam koe tāá za guuar khōè ra a, me gabá tíí koe tāá za guuam khōè me e. ¹² Khama gatu ka igaba, Tcom-tcomsam Tc'ēem di zi aba zi tu úú kg'oana, ke méé tu ëe gha kereke sa tshàoa ghùi zi qaa naka gazi ka cg'oè cgaee.

¹³ Gaa domka méém wèém khōèm ëe gha ko tām xu cgoa kg'ui ba aba sa dtcàrà, ēem ko kg'ui sam gha kg'uija kābi di sa. ¹⁴ Eēr ko tām xu cgoa còrè nem gha ko Tcom-tcomsam Tc'ēe ba tirim tc'ēem koe còrè, igaba i tiri tc'ēean tc'áróan kúrú tama. ¹⁵ Kháé ra gha nxāaska dùú sa kúrú? Tc'ēem koe hāase ra gha còrè, igabar gha gataga thēé tc'ēea te cgoa còrè; tc'ēem koe hāase ra gha nxáè, igabar gha gataga thēé tc'ēea te cgoa nxáè. ¹⁶ Ncēè Nqari ba tsí kò ko tc'ēem koe tsí hāase dqom, ne ba gha ntama ma gaam ëe kómá q'āa tsí tama ba tsari qāè-tcaoa-

máákuan ka máá: “Amen” témé, c'úùam hää dùú sa tsi ko nxäe sa ka? ¹⁷ Qäèse tsi gha ko Nqari ba qäè-tcaoa máá, igabas ëe sa c'ëem khoè ba tshàoa ghùi tama.

¹⁸ Nqari bar ko qäè-tcaoa máá, wèé tu nqáéaser ko tam xu cgoa kg'uis gúùs domka, ¹⁹ igabar kerekess koe tc'ëea te cgoa 5 xu kg'ui xu kómaiko q'äase xu kg'ui kg'oana, a nxäasega c'ëe ne xgaa-xgaa; tam xu cgoar ko 10,000 kg'uian kg'ui ka tamase.

²⁰ Tíí qõe ga tuè, cg'áré cóá khama ma tc'ëean tu chðòkagu. Cg'ãè zi gúù zi koe méé tu cóá ii, igaba méé tu tc'ëea tu koe kaia hää. ²¹ Nqarim di x'áèan koe i ncëeta ma góásea:

“Ncëe ne khóè ne cgoar gha kg'ui
tää zi kg'ui zi ko kg'ui ne khóè ne hëé
naka tää za guua ne khóè ne di kg'áman cgoa
hëéthëé e,
igabaga ne kombsana Tea hää tite,”
tam kò X'aigam *Nqari* ba méé.

²² Khamas tam xu cgoa kg'ui sa ëe dtcòm-kg'ao tama ne dis x'áí si i, a dtcòm-kg'ao ne di tama, igaba porofita sa, nxäa sa dtcòm-kg'ao ne dis x'áí si i, a ëe dtcòm-kg'ao tama ne di tama.

²³ Khama ncëè wèés kerekess kòo hñàra xg'ae, me ko wèém khóè ba tam xu cgoa kg'ui, ne c'ëe ne ncëe ëe tu ko kúrú sa kómá q'ña tama a c'ëem-kg'ám ka dtcòm-kg'ao tama ne hñà ne, nea cuiskaga máá, temea tua, ta mééa hää tite? ²⁴ Igaba ncëè wèém khóèm kò hää a ko porofita, me dtcòm-kg'ao tama ba kana ëe kómá q'ña tama ba tcäà, nem gha wèéan koe qäèse x'áise chibi-kg'aom ii sa, a gha kháóá wèéan koe ga xoara mááse, ²⁵ i gha tchõàn

ẽe tcáoa ba koe chóm̄sea a tchàa koe tcg'oa. Me gha ncẽem dàòm ka kg'áia ba cgoa cg'áé, a Nqari ba dqom̄, a nxàe a máá: “Tseeguan kagam Nqari ba gatu xg'aeku koe hää,” témé.

Tchànose dqom̄a ne

²⁶ Dùú sa ta gha kháé nxãaska nxàe, tíí qõe ga tuè? Eẽ tu kò hààra xg'ae nem wèém khóè ba c'ees gúù sa úúa, ciim ga ba, kana xgaa-xgaa sa, kana Nqarim x'áí mea sa nxàea tcg'òó sa, kana tám xu cgoa kg'ui sa, kana tám xu ko méé sa kg'ui a kabi sa. Wèéan ncẽe ga méé i kúrúè nakas gha nxãasega kereke sa tshàoa ghìùè. ²⁷ Ncẽè c'ee khóèan kòo tám xu cgoa kg'ui ne méé i cám kana nqoanan cúiga gatà hëé, nakam ko wèé x'aè ka cúí ba kg'ui, nakam gataga cúí ba hñanaa kg'ui a kabi ba. ²⁸ Ncẽè kg'ui-a-kabi-kg'aom kò káà ii ne méém kg'ui-kg'ao ba kerekean koe nqoo, naka baa gam ka kg'ui cgoase naka Nqarim cgoa hëéthëé e. ²⁹ Cám kana nqoana xu porofiti xu méé xu kg'ui, naka ne c'ee ne gane di zi kg'ui zi qâèse bóòa tcg'òó. ³⁰ Ncẽè c'ẽem khóèm kò xg'aes koe hää, a ba a gaa x'aè kaga Nqarim ka c'ees gúù sa x'áíè ne méém ëe hää a ko kg'ui ba nqoo. ³¹ Wèéa tu ga gha cúí mana cúí porofita, nxãasegam gha wèém khóè ba xgaa-xgaase, a ba a gha koreè ka. ³² Porofiti xu ko gaxu di tc'ẽean gaxu di qarian dòm q'oo koe tòóa hää. ³³ Nqari ba kómku tamás dim Nqarim tama Me e, igabam tòókus di Me e khama.

Ncẽe i wèé zi kereke zi tcom-tcomsa ne di zi koe ii khama ³⁴ méé zi khóè zi kerekean koe nqoo. Kg'ui zi gha sa zi kgoara mááè tama, igabaga méé zi máàsea hää, ncẽe i ko Moshem di x'áèan méé

khamaga ma. ³⁵ Ncēè c'ëes gúùs ka zi kò q'ää kg'oana hää ne, méé zi gazi di xu khóè xu x'áéan koe tẽè, khóès gha kerekean koe kg'ui sa sau-sauga si i ke.

³⁶ Nqarim dim kg'ui ba gáé gatu koe guu a hààraa? Kana baa gatu koe cúiga hèàraa? ³⁷ Ncēè c'ëem khóèm kòo tc'ëea máá, porofiti me e, ta tc'ëea, kana Tcom-tcomsam Tc'ëem di aba nem úúa, ta tc'ëea, ne méém dtcòm ëer ko góá máá tu u sa X'aigam dis x'áè si i sa. ³⁸ Ncëes gúùs kam kòo tc'irìtc'irise ne, i gha gam ka thëé gataga tc'irì-tc'iriseè.

³⁹ Ke ncëeska, tíí qõe ga tuè, porofitan koe tcää tcáoa tu, naka tua táá tam xu cgoa kg'uián xgáè-kg'am guu. ⁴⁰ Igaba méé zi wèé zi gúù zi tcom-tcomsam dàòm tchànom cgoa kúrúè.

X'ooan koe tẽe sa (15)

15

X'ooan koe tẽes Krestem di sa

¹ Tíí qõe ga tuè, qãè tchõàn ncëer kòo xgaa-xgaa tu u kar ko tc'ëe-tc'ëe tu u, ncëe tu kò thëé séèa mááse e, a tu a kò gaan koe téé-tëe e, ² ncëe gaan ka tu ko kgoaraè e, ncëer ma xgaa-xgaa tu ana khama tu kòo ma qgóó o ne. Nxäata tu kò hëé tama ne tu kg'amaga káà hùise dtcòmà hää.

³ Eër kò máàèa hää sar kò gataga thëé kaisase cgáés gúùs iiise máà tu u khama: ncëe Krestem gatá di chibian domka x'óoa máána hää sa, *Nqarim di zi Tcgäya zi ko* méé khamaga ma, ⁴ a ba a kò kg'ónòè, a nqoana cámán qãä q'oo koe x'ooan koe tẽe, *Nqarim di zi Tcgäya zi ko* méé khamaga ma, ⁵ a ba a kò

Peterem koe* x'áise, naka 12 xu xgaa-xgaase-kg'ao xu koe hëéthëé e. ⁶ A kò gaa koe guus ka cúí x'aè ka 500 sa nqáea hää ne xùri-kg'ao ne Gam di ne koe x'áise, ncëe kái-kg'aise i gane ka c'ëea ne qanega kg'ðëa hää ne, i c'ëea ne x'óoa† hää ne. ⁷ A kò gaa koe guus ka Jakobom koe x'áise, a ba a gaa koe guus ka wèé xu x'aè úú-kg'ao xu koe x'áise.

⁸ Wèéa ne ka kháókam kò gataga tíí koe x'áise, c'ëem khóèm x'aèa ba ka ábàè tamam khama ma. ⁹ Wèé xu x'aè úú-kg'ao xu ka cg'árér ga ra a khama, a x'aè úú-kg'ao tar gha ma tciiè sa kg'ano tama, Nqarim dis kereke sar kò xgàra khama. ¹⁰ Igaba Nqarim di cgómkuan kar ncëer ii khamaga ma ii, i kò cgómkuan ëem máà tea hää a tíí koe táá káàn tséé. Igabagar wèé xu x'aè úú-kg'ao xu ka kaisase tsééa hää, tiri qari tama a kò ii igaba, a kò Nqarim di cgómkku u ncëe kò tíí cgoa hää a. ¹¹ Khama nxãaska, tíí koe i ga guua kana gaxu koe i ga guua igabas ncëe sa wèéa xae ko xgaa-xgaas ga si i, si ncëe sa gaas koe tu kò dtcòms ga si i.

X'ooan koe tées ëe x'óoa hää ne di sa

¹² Ncëeta i ko ma xgaa-xgaaè a ko máá: Kreste ba x'ooan koe tëea, téméè, ka ne gha ntama ma gatu ka c'ëe ne máá, x'ooan koe tée sa káà si i, témé? ¹³ Ncëè x'ooan koe tées kò káà sa ii nem nxãaska Krestem ga ba x'ooan koe ghùiè ta ga hää. ¹⁴ Ncëè Krestem kò x'ooan koe ghùiè ta ga hää, ne i sixae di xgaa-xgaan káà hùi i, i gatu di dtcòman ga thëé káà hùi i. ¹⁵ Nxãaska ne gha khóè ne gataga

* **15:5:** Petere - Gerika sa ko “Kefasem koe,” témé. † **15:6:** x'óoa - Gerika sa ko máá: “x'óma,” témé.

bóòa tcg'òó, tshúù-ntcõa di xae nxàea-tseegukagu-kg'ao xae Nqarim di xae e sa, Nqarim ka tseeguan nxæe tama xae, Nqari ba Kreste ba x'ooan koe ghùia, téméan ka. Ncèè ëe x'óoa ne kò ghùiè tama nem *Nqari ba* Kreste ba thëé ghùiè ta ga hää khama. **16** Ncèè ëe x'óoa ne kò ghùiè tama nem nxãaska Krestem igabaga ghùiè ta ga hää khama. **17** Ncèè Krestem kò ghùiè hää tama ne i gatu di dtcòìman káà tséé e, tu qanega gatu di chìbian koe hànä. **18** Nxãaska ne gane ëe Krestem koe dtcòìma hääse x'óoa[‡] hää ne thëé aagusea hää. **19** Ncées kg'õès koe cúí ta kò Krestem koe nqòðan úúa hää ne ta wèé khóèan nqáéa hääse cgómga ta a.

20 Igaba, ncée i ii khamagam Kreste ba x'ooan koe ghùièa hää! Tc'ãà a kúrúseam tc'áróm dis x'aís iise ëe x'óoa§ hää ne gha ghùiè di sa. **21** Eës ma x'oo sa khóèm koe guu a hñàraa khamagas gha ma x'ooan koe têe sa thëé khóèm koe guu a hñà khama. **22** Ncée i ko ma Adam koe ma wèé khóèan ga x'óó khama i gha ma Krestem koe wèéan ga kg'õèkaguè khama. **23** Igabam gha wèém khóè ba gam di x'aèan ka ghùiè: Kreste ba tc'ãà a kúrúseam tc'áróm ga Me e, ne gha nxãaska Gam di ne xùri Me, ncée hñàram kò hää ne. **24** Si gha nxãaska chõò-q'oo sa hñà. Eëm ko Kreste ba wèé tc'ãà-cookg'aian hñéé naka ëe qarian qgóóan hñéé naka qarian hñééthñéé kaàkagua xg'ara kam gha Nqarim Xõò ba hñà x'aian máà. **25** *Kreste ba* méém tc'ãà-cookg'ai nakam gha *Nqari ba* nxãakg'aiga síí Gam di cg'õo-kg'aoan wèé ga Gam di nqàréan ka nqãaka tòó khama. **26** Kháóka dim cg'õo-kg'aom hñà gha

[‡] **15:18:** x'óó - 6 koe bóò. § **15:20:** x'óó - 6 koe bóò.

cg'õoè ba x'oo si i. ²⁷ *Nqarim dis* Tcgäya sa ko máá: “Nqari ba wèé gúùan nqàrèa ba ka nqääka tòóa,” témé khamma. Eẽ i kò máá, wèé zi gúù zia Gam qari koe tòóèa, témé ne i tchàno o, Me Gabá q'oo koe káà Me e, Gaam ëe kò wèé zi gúù zi nqàrèa ba ka nqääka tòó ba. ²⁸ Wèé zi gúù zi kò Gam qari koe tòóèa, nem gha nxääaska Cóám igaba thëé Gam qari koe hää, Gaam ëe wèé zi gúù zi ko nqàrèa ba ka nqääka tòó ba, nxääsegam gha Nqari ba wèé ne khóè ne koe wèés gúù sa ii ka.

²⁹ Ncëè ëe x'óoa ne kò tseegukaga ghùiè tama ne, i ko nxääaska dùús domka c'ëe khóèan qanega ëe x'óoa ne di téé-q'ooan koe tcguù-tcguuè? Dùútsa gúù sa ia ko nxääaska hùi, gane téé-q'oo koe tcguù-tcguuèa ne? ³⁰ Dùús domka ta ko nxääaska wèé x'aè ka tshúù-xam zi qgáì zi koe tcääsea máá? ³¹ Tíí qöe ga tuè, tseegua ner ko bìrì tu u - koasean ncëer gatu domka Jeso Krestem gatá dim X'aigam koe úúa hää domkar ko wèé cáím ka x'óó. ³² Dùú sa gha kabantu máá te, ëer kò Efeso koe qääka di kg'oo-coan cgoa x'ääku ne, khóèan di zi tc'ëe-kg'ám zi cgoa? Ncëè ëe x'óoa ne ko x'ooan koe ghùiè tama ne ta ga nxääaska máá:

“Hàà naka ta tc'õó naka kg'áà
q'uu ka ta ko x'óó ke!”
témé.

³³ Táá qæe-qaeè guu: “Cg'ãè tc'ëe khóèan cgoa xg'aea ne ko qæe gúùan tshúù-tshuu ke.” ³⁴ Gatu di qæe tc'ëean koe kabantu, naka tua táá chibian kúrú guu. C'ëe nea Nqarim ka c'úùa hää ke. Sau-cgaekagu tu ur gha kar ko ncëe gúùan nxæe.

X'ooan koe tëeam tc'áró ba

³⁵ Igabam ga c'ẽe ba tẽè a máá: “Nta iim dàòm ka ne ko ëe x'óoa hää ne ghùiè? Nta iim tc'áró ba ne gha úúa?” témé. ³⁶ Tsáá káà tc'ẽe tsi khóè tseè! Eẽ tsi ko xháràm cgùri ba méém kg'aika x'óó naka baa nxäwa kg'õè. ³⁷ Eẽ tsi kòo xhárà, ne tsi kúrúse gham tc'áró ba xhárà tama, igabaga tsi ko kg'ama cgùri ba xhárà, c'ẽem kg'amka péréan di ba kana c'ẽe tc'ðoan dim ga ba. ³⁸ Igabam ko Nqari ba Gam tc'ëea máá ana hää tc'áróan máà a, gatagam ko wèém cgùri ba gam dim tc'áró ba máà.

³⁹ I cgàan cúíta ii tama: khóèan dia ne hèna, i kg'oo-coan dian hèna, i tsarán dian hèna, i x'aùan dian hèna. ⁴⁰ Nqarikg'ai di tc'áróan ne hèna, i nqõómkg'ai di tc'áróan hèna; igabaga i nqarikg'ai di tc'áróan di x'áàn cuiaka a, nqõómkg'ai di tc'áróan di x'áàn ka. ⁴¹ Cám sa c'ẽem x'áà ba úúa, me nxoe ba c'ẽe ba úúa, i tconòan c'ẽe ba úúa. C'ẽem tconòm di x'áà-q'ooa nea c'ẽem dian ka tâáka a khama.

⁴² Ncẽeta i gha ii ëe x'óoa ne ko hèà x'ooan koe ghùiè ne. Eẽ ko xháràè sa ko kaà, igabas ëe ko ghùiè sa kaà tite; ⁴³ Cg'ãès iises ko xháràè, igabas gha hèà t'ðès iise ghùiè; kg'amka iises ko xháràè, igabas gha hèà qari úúase ghùiè; ⁴⁴ tc'áróm kòo xháràè nem nqõómkg'ai dim tc'áró me e, igabam gha hèà ghùiè a nqarikg'ai dim tc'áró ba ii.

Ncẽem ma nqõómkg'ai dim tc'áró ba hèna kham-agam gataga thẽé nqarikg'ai dim tc'áró ba hèna. ⁴⁵ *Nqarim di zi Tcgäya zi koe i ncẽeta ma góásea a ko máá: “Kg'aika dim khóèm Adam ba kò kg'õèa hääam khóèm iise kúrúèa,”* téméè, igabagam Adam, kháo ka di ba kg'õèan ko kúrúm Tc'ëe Me e. ⁴⁶ Tc'ëe ba tc'ãà naka hèà tama, igabagam tc'áró

ba tc'ãà a hààraa, me nxãwa kháóka tc'ẽe ba hààraa. ⁴⁷ Tc'ãà dim khóè ba kò nqõómkg'ai koe guua, a kò tshàran cgoa kúrúèa, me kò cám dim khóè ba nqarikg'ai koe guua. ⁴⁸ Khóè ne nqõómkg'ai di nea nqõómkg'ai dim khóèm khama ii, ne nqarikg'ai di ne nqarikg'ai dim khóèm khama ii. ⁴⁹ Ncẽe ta ma nqõómkg'ai dim khóè ba ma tc'ẽèa hää khamaga ta gha ma nqarikg'ai dim khóè ba tc'ẽè.

⁵⁰ Bìrì tu ur ko, tíí qõe ga tuè, a ko máá: “Cgàa ba hëé naka c'áðan hëéthëéa Nqarim di x'aian q'õò tite, si gataga kaàko sa cuiskaga ëe kaà tama sa q'õòa hää tite,” témé.

⁵¹ Komsana tu! Chómsea tseegua ner ko bìrì tu u: cuiskaga ta wèéa ta ga x'óó^{**} tite, igaba ta gha wèéa ta ga kúrúa kabiè, ⁵² xòm x'aè-coam q'oo koe, tcgáím di ts'ee-ts'ebean khama, kháóka dim nxãàm ko q'au ka. Nxãà ba gha q'aukaguè khama, ne gha ëe x'óóa hää ne ghùiè a kaà tite, ta gha kúrúa kabiè. ⁵³ Eë kaàkoan méé i kaà taman hääkaguè, naka i ëe x'óókoan x'óó taman hääkaguè khama. ⁵⁴ Gaam x'aèm ëem kaàkos gha ko ëe kaà taman hääkaguè, si x'óóko sa ëe x'óó taman hääkaguèm kas gha nxãaska ëe *Nqarim di zi Tcgäya zi* koe góásea hää sa kúrúse, ncẽe ko máá: “X'oo sa tààèa a kaàkaguèa,” témé sa.

⁵⁵ “X'oo seè, tààa si hää xòèa nea ndaa?
X'oo seè, sari xõóan di thõòa nea ndaa?”

⁵⁶ X'oo sa ko gas di ká cgoa di qarian chìbian koe hòò, i ko chìbian gaan di qarian x'áèan koe hòò.
⁵⁷ Igabaga ta ko Nqari ba qãè-tcaoa máá, ncẽe ko

** **15:51:** x'óó - 6 koe bóò.

tàà cgoa di qarian máà ta a ba, gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe guu a.

⁵⁸ Gaa domka, tíí qöe ga tu ncàm-ncamsa tuè, qarika méé tu téé, naka táá ntcää-ntcääè guu, naka tua X'aigam di tsééan wèé x'aè ka cg'oèa hâase kûrú, X'aigam koe i gatu di tsééan káà hùi tama sa tu q'ana hää ke.

Dtcòm-kg'ao ne Jutea di ne di zi aba zi (16)

16

¹ Ncëeska aba zi ncëe ko dtcòm-kg'ao ne *Jutea di ne xg'ae-xg'aea* mááè zi ka: *Gatu igaba* méé tu theé Galatia di zi kereke zir kò ma x'áèa hää khama hëé.
² Tc'âà dim cám wèém bekem dim ka méém wèém khôè ba ëem ko gâba marian ka c'ëean tòóa mááse, naka i gha nxääsega ëer kòò hàà ne a i marian xg'ae-xg'ae guu. ³ Ra gha ëer ko hàà ne, ëe tu nxará tcg'òóa hää xu khôè xu tcgäya zi máà, dìí xu ii sa ko nxæe zi, a ra a gha gatu di aban cgoa Jerusalema koe tsééa úú xu. ⁴ Ncëè tíí ga ra méér qöös kò ko qaase ne xu gha tíí cgoa qöò.

Paulom di zi dàò zi

⁵ Maketonia koer ko tcana nqáé ner gha dàra tu u, Maketonia koe méér síí tcana tcg'oa sar bîrîsea hää khama. ⁶ A ra a gha c'ëedaoka gatu cgoa x'aè-coa ba hää, c'ëedaoka wèés saos ga sa, tu gha nxääsega hùi te ra còoka qöò, ëer ga ko qöö qgái wèé koe. ⁷ Nqáékose bóòa tur ncëeska tc'ëe tama, x'aè bar gha gatu cgoa hää sar nqöòa hää khama, ncëè X'aigam *Nqarim* kòò kgoara máá te ne. ⁸ Igabar gha Efeso koe hää, me gha nxääkg'aiga síí Pentekoste dim

cámi ba hàà. ⁹ Kaisam nquu-kg'ám qãè tsééan di ba tchààse xgobekg'amsea máá tea khamá, i kái ntcoe-kg'aoan hàná.

¹⁰ Timoteom kòo hàà ne méé tu kúrú nakam táá cúí gúù ga gatu koe bëe guu, X'aigam di tsééa nem ko kúrú ke, ncéer ko tíí hëé khama. ¹¹ Ke méé i táá cúí khóè ga ntcoe me guu. Tòókuan cgoa tu gam di dàòan koe tsééa úú me, nakam gha nxãasega tíí koe kabise. Gabá hëé naka c'ëe xu dtcòm-kg'ao xu hëéthëé ra qãà hää ke.

¹² Ncéeska gaxae ka qõesem Apolosem ka, kaisaser kò dtcàrà me, gam ka c'ëea xu cgoam gha dàra tu u sa. Igabam kò ncéeskagam gha síí sa wèé tcáóá ba ka tc'ëe tama*. Igaba ëem kòo tchànom x'aè ba hàà nem gha síí cgae tu u.

Còo di zi x'áèku zi

¹³ Q'õésea méé tu hää, dtcòm's koe qarika téé, ghùi-ghuin tc'ëea hää, naka qari ii. ¹⁴ Wèés gúùs ëe tu ko kúrú sa méé tu ncàmkuan cgoa kúrú.

¹⁵ Stefanase ba hëé naka gam x'áé di ne hëéthëéa Akaia koe tc'ëà di ne dtcòm-kg'ao ne e, sa tu q'aná hää; a ne a c'ëe ne dtcòm-kg'ao ne tsééa máás koe máàsea hää. Ra ko dtcàrà tu u tíí qõe ga tuë, ¹⁶ gatu igaba tu gha ëeta iis tséé sa ko kúrú xu hëé naka wèém ëe ncées tséé sa gaxu cgoa xg'aea máána hää a ko kaisase gaas koe tséém ga ba hëéthëé di qarian dòm q'oo koe hää sa.

¹⁷ Stefanase ba hëé naka Foretunato ba hëé naka Akaiko ba hëéthëé xu ncéé koe hààraa domkar qãè-tcaoa, gatu téé-q'oo koe xu kò hùi

* **16:12:** wèé tcáóá ba ka tc'ëe tama - Gerika sa ga máá: "Nqarim dis tc'ëes tama si i," témé.

khama. ¹⁸ Tirim tc'ẽe ba hẽé naka gatu dim tc'ẽe ba hẽéthẽé xu kò kãba-kãba. Ke méé tu ëeta ii khóèan kaisa tcoman máà.

¹⁹ Asia dim nqõõm di zi kereke zi ko tsgámìkagu tu u. Akila ba hẽé naka Perisila sa hẽéthẽé khara ko kaisase tsgámì tu u X'aigam koe, si ko kerekess gakhara x'áé koe ko xg'ae sa gataga méé thẽé. ²⁰ Wèé ne dtcòmì-kg'ao ne ncẽe koe hää ne ko tsgámìkagu tu u. Tsgámìkaguku tu x'obèkus tcom-tcomsas cgoa.

²¹ Tíí Paulo ra ko tíí tshàu cgoa ncẽe tsgámìkuán góá.

²² Ncẽè c'ẽem khóèm kò X'aiga ba ncàmì tama ne méé i cgúíkuán gam koe hää. *Maranatha!* [†] - *Hàà, gatá di Tsi X'aiga Tseè.*

²³ X'aigam Jesom di cgómìkuán méé i gatu cgoa hää.

²⁴ Tiri ncàmìkuán méé i gatu wèé tu cgoa hää, Jeso Krestem koe. Amen.

[†] **16:22:** Maranatha - Ncẽem kg'ui ba Aramaike dis kg'uis di me e, a ko máá: "Hàà, gatá di Tsi X'aiga Tseè," témé.

**Kabas Qae-xg'ae sa
The New Testament in the Naro language of Botswana**
copyright © 2012 The Bible Society of Botswana

Language: Naro

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-08-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

d01ddea0-c0e8-5bc4-86fa-b235639fa99b